

OSOBY

FILIP DUBSKÝ, sedlák a starosta obce Honické

MARIE DUBSKÁ, jeho žena.

VÁCLAV, jejich syn.

PETR DUBSKÝ, Filipův otec, výměnkář.

JAKUB BUŠEK, sedlák a první radní v Honících.

FRANTIŠKA BUŠKOVÁ, jeho žena.

VERUNKA, jejich dcera.

MARTIN, jejich syn, 14 let starý.

MATĚJ ŠUMBAL, sedlák a obecní výbor.

MARIE, jeho žena.

PAVEL KOŽENÝ, sedlák a obecní výbor.

KAŠPAR ŠMEJKAL, sedlák a obecní výbor.

VALENTIN BLÁHA, vysloužilý voják.

JOSEF HABRŠPERK, švec.

FRANTIŠEK FIALA, krejčí.

TEREZKA, jeho žena.

jejich děti:

KRYSTÝNA, 17 letá,

MATĚJ, 15 letý,

PEPIČKA, 18 letá,

JOSÍFEK, 11 letý,

MANČA, 9 letá,

FRANTIŠEK, 7 letý,

FILÍPEK, 5 letý

OBECNÍ KOVÁŘ.

KAREL KUDRLIČKA, učitel v Radoticích a písař obce Honické.

MAREK EHRMANN, majitel hospody v Honících

ROZÁRKA, jeho žena.

TOBIÁŠ NEDOCHODIL, **MARKÝTKA**, jeho sestra, cestující obchodníci dřevěným nádobím od Domažlic.

ZÁVODČÍ ČETNÍKÚ, z městečka Rotíc.

VOJTA, čeledín na živnosti Dubského.

PRVNÍ MUZIKANT.

Čtyři muzikanti, ženy, děti, čeledě, chasníci, sousedé.

Děj roku 1869 ve vesnici Honících v jižních Čechách.

Dějství I. a IV. hraje na návsi v Honících; II. v hospodě a III. ve světnici ú starosty Dubského.

JEDNÁNÍ I.

Návsí v Honících; celá hloubka jeviště. V pozadí do podkovy selské statky a chalupy; střechy doškové, štíty dřevěné do návsí. V čele chalup po dvou oknech, před nimi zahrádky. V pozadí nalevo domele pěkně obílený s červenou taškovou střechou a věncem, odznakem hospody. V pozadí louže, u ní několik topolů. Na louži plavou husy a kachny. V pozadí na právo o samotě kaplička s dveřmi a dvěma schody do hlediště a s vížkou, v níž jest zvonek. Vůkol čtyři lípy. V nejkrajnějším popředí nalevo obecní kovárna s přístřeškem ke kování koní. V popředí napravo chalupa ševce Habršperka; na chalupě tabulka s nápisem:

„Země: Čechy.

Kraj: Písek.

Okres: Mirovice.

Obec: Honice.“

Pod touto tabulkou jiná s nápisem švabachem: „Zde se každé žebrání a fedrování zapovídá.“ Pod touto tabulkou dvě ruce; jedna s nápisem: „Cesta do Písku.“ Druhá s nápisem: „Cesta do Radotic.“

Výstup 1.

Chýlí se za letního dne k večeru. – V pozadí hrají špačka děti, oděné v šat plátěný – jsou bosy. Napravo u Habršperkovy chalupy hrají tři kluci o fisele do jamky. Před jednou chalupou v pozadí sedí KOŽENÝ na babce a naklepává kladívkem kosu. V kovárně občas buší kladiva o kovádlinu a rohatinu. Rozvojem aktu vyjde KOVÁŘ z kovárny a kouří z krátké dýmky; rozhlédne se vždy vůkol a vrátí se zas do kovárny. V pozadí návsí stojí vůz, krytý plachtou. Vedle

vozu MARKÝTKA a TOBIÁŠ NEDOCHODIL. Oba prodávají dřevěné nádobí, mísy, různé truhlice, slaňky, krouhadla na zelí, měchačky, ošatky, opálky, dětské hračky, píšťaly, hlavně ale dřevěnky. DUBSKÁ, ŠUMBALKA a jiné sousedky kupují. Houf dětí očumuje kol. Matky kupují jim píšťalky a hračky – kluci pískají a skotačí v pozadí pobíhající v nových dřevěnkách. – V popředí HABRŠPERK, vyjde ze své chalupy a stírá si pot s čela. Proti němu přichází z jiné strany BLÁHA. Oba kouří z krátkých dýmek.

BLÁHA: Dej pámbu dobrej večer, Josefe!

HABŠPERK: Dejž to pámbu, Valentýnku!

BLÁHA: No, co děláš, kamaráde?

HABŠPERK: Ale prosím tě – (*stírá si pot s čela*) den před poutí – to víš, bude muzika, a to má švec vždycky pilno. Vyšel jsem se drobet ochladit (*Ohlédne se a spatří Marketčín vůz*). I, koukej, Valentýnku, přijeli od Domažlic Buláci s dřevěným nádobím.

BLÁHA (*vesele*). Ale, vždyť je to ta hezká Markýtko, co tu byla loni o pouti. (*Volá*). I to jsou k nám hosti, panno Markýtko!

MARKÝTKA (jde do popředí a pozdravuje Bláhu i Hahršperka mluvící domazlickým nářečím). St'astnej dobrej večer, staisodi!

HABŠPERK, BLÁHA: I dejž to pámbu, panno Markýtko*

HABRŠPERK (žertovně): I čechmanta, panno Markýtko, vy jste letos ještě hezčí než jste byla loni. Tváře máte jako maliny. (*Chce ji objati.*)

MARKÝTKA (*odstrčí jej rázně loktem*): Hýč! Ty maleny pro vás nerostly! (*Odskočí.*)

BLÁHA (priskočí k ní s druhé strany a chce ji objati): Ale pro mě, vid'te, panno Markýtko!

MARKÝTKA (*odstrčí Bláhu*): Ale dite! Pro vás, strejko, teky ne. (*Podepře si ruce o boky a stojí mezi nimi.*) I koukejme na to, jak jsou v tyhle vsi mužský mlsní.

BLÁHA: Inu, prosím vás, nedivte se nám – tuhle můj kamarád je vdovec a já starý mládenec. (*Opravdově.*) No, ale, já myslím, panno Markýtko, že se na nás nehněváte.

HABŠPERK: To já taky doufám.

MARKÝTKA (*bodře a srdečně, podávajíc jim ruce*): No, to bych byla pěkný divče, abych se hned pro každý špás hněvala. Já mám veselost ráda, ale proto nejsem žádná špatná holka! –

BLÁHA: Nu, a jářku, panno Markýtko, kde pak budete přes noc.

MARKÝTKA: Bratr bude spát s naší kobyloou v maštali v hospodě a já budu spát hyndle u kapličky v našem voze pod plachtou... (*Ohlédne se k vozu.*) Ale pro pána krále, já se tu dám do řeči a bratr má u vozu plno lidí! Nehněvejte se, já musím mu pomoci. (*Odběhne k vozu.*)

BLÁHA: Je to holka, co?

HABŠPERK: Jak mandle. – No, ale jářku, poslouvej, Valentýnku, jest-li pak ti přeci dají sedláci, to ponocenství?

BLÁHA: Inu víš, já si tuhle napsal žádost k výboru (*Ukazuje papír, který měl v kapse.*) A poněvadž se o to nikdo víc neuchází, než já, tak myslím, že mi to dají. Ale, víš, držím to v tajnosti, aby mi to nikdo nekazil. Mně by bylo těch 130 zlatých ročně dobrých. Náš starosta Dubský ten mi dá jistě hlas – s tím jsem mluvil a Dubská mi to taky slíbila. Ona mi přeje, proto že jsem byl vojákem, jako její nebožtík syn Josef. – Člověk tak u nich poděkuje...

HABŠPERK: Že je ti Dubská dobrá, to je, brachu, něco – to víš, ta vládne obci jako ňáký monarcha. V obecním výboru má první slovo, (*Starostlivě.*) Ale jak to bude s Buškem?

BLÁHA: No víš, Bušek mne rád nemá. Ale Václav Dubských si vezme Verunku Buškoje – a to jistě Dubský přemluví Buška, aby mi dal taky blas –

HABŠPERK: No, nevím, nevím, ten tě má rád jako hřebík v oku. Když jsi tenkrát vypravoval v kovárně o těch šífech v Triestu na moři, co je

ženou parou –

BLÁHA: Já vím. Tenkrát mi Bušek řekl, že prý balamutím sedláky. To prej by, když se vařejí v hrnci brambory, mohli taky tou parou šífy hnát. – Prál.

HABŠPERK: A tys mu na to přede všema řekl, že je nevzdělanej člověk, a od tý doby má na tebe skřesáno.

BLÁHA: A jak! Ale poslyš! Onehdy jsem šel se Šumbalem do Písku na jarmark. Cestou jsem mu řekl, že si o to ponocenství zadám, a on mi slíbil, že mi dá hlas.

HABŠPERK: Nu, to je tuze dobře.

BLÁHA: Večer jsme byli v hospodě „na štychu“. Nu a víš, jaký je Šumbal karbaník.

HABŠPERK: Košili by z těla prohrál v největším mrazu.

BLÁHA: Nutil mne do hry – já nehraju – to víš, ale já mu to nechtěl odříct... Ale mrzelo mě to – seděl tam taky šenkýř Marek a krejčí Fiala. Já vyhrál pět zlatejch. Ale v tom přišli sedláci z Malčic, dali se s ním do ferbla, a on prohrál 120 zlatejch, který stržil za krávu. Cestou domu řek mi, že to musí před ženou zapřít. „Inu“, prál, „řeknu ženě, že se Buškovi nedostávalo na ten pár koní, co koupil, a že jsem mu těch 120 zlatejch půjčil. Ale Bušková že o tom nesmí vědět.“

HABŠPERK: Já rozumím. Ale jest-li se to Šumbalka dozví, pomoz mu pámbu. Ta mu stáhne kůži přes hlavu. To víš, ta je na něj kat! No a což ostatní vejboři – Šmejkal a Kožený?

BLÁHA: Ti se budou řídit podle Dubskýho a Buška. Vždyť předci víš, že jsou to nevzdělanci.

HABŠPERK: Ale prosím tě – nevzdělanci jsou všichni naši sedláci dohromady! Plátěná vrchnost! Jaktěživ žádnéj nepřišel dál, než do Strakonice na jarmark koupit kobyly.

BLÁHA: To je má řeč! Jediný vzdělaní lidé v naší vsi jsme my dva – ty a já – protože –

OBA NAJEDNOU: Protože jsme byli ve světě.

OBA NAJEDNOU: To je to.

HABŠPERK: Příkladně já jsem se vyučil svému řemeslu v Písku; byl jsem na přeučenou ve Vídni a potom jsem se pustil do Grázu a do Triestu, poněvadž jsem byl vždycky žádostiv vidět moře a šífy; víš, ty, co je ženou parou...

BLÁHA (hodí nedbale rukou): Já vím.

HABŠPERK: Potom jsem dělal v Inšpruku, to je tam dole v Tylořích, víš tam, co je vůkol samá skála.

BLÁHA (*hodí nedbale rukou*): Já vím – já tam Uzel s regementem.

HABŠPERK: A potom jsem dělal dvě leta v Praze. Jó, holečku, to je někýho světa.

BLÁHA: Ale proto jsi taky vzdělanej člověk. – No a mě odvedli k píseckýmu regementu. Potom jsem byl v Peštu, ve Vídni, v Inšpruku a roku padesátého devátého, když náš císař pán šel na sardýnskýho krále, byl jsem v Netalii třikrát v ohni. – To je, holečku, taky kus světa.

HABŠPERK: A proto jsi taky vzdělanej člověk.

BLÁHA: Jak pak né – jako ty. A když tak my dva začneme řeč o světě s panem farářem z Radotic – to sedláci koukají.

HABŠPERK: No, víš, on taky kouká někdy sám pan farář – a je to předci člověk učenej.

BLÁHA (*pohrdavě*): Učenej – učenej. Ale co je mu to platný? Mezi učeným a vzdělaným člověkem máš – rozumíš – tenhle rozdíl: učenej člověk to má všechno z kněh a z mapy, ale my tam všude byli a všechno jsme to viděli.

HABŠPERK: Ale to je to! (*Ohlédne se na právo.*) Koukej, tamhle jde Václav s Verunkou. – Poslouchej, dej mi nacpat, došel mi tabák.

BLÁHA (dá mu měchuřinu).

HABRŠPERK (si nacípává).

OBA (odstoupí, posadí se na lávku před Habršperkovu chalupu, kouří a povídají si).

Výstup 2.

VÁCLAV, VERUNKA (s pravé strany). Předešli.

VÁCLAV (nese kosu).

VERUNKA (nese hrábě).

VÁCLAV: Víš, Verunko, já letos časně z jara vybral v Dubině hnízdo kosů a jednoho samečka jsem pro tebe naučil hvízdát písničku.

VERUNKA (*radostně a rychle*): Kosa? Pro mě? – Písničku? Ale jdi! A jakou?

VÁCLAV (*teskně*): Inu, víš, nu – tu zamilovanou písničku mého nebožtíka bratra Josefa, co pad v bitvě u Náchoda – víš tu „V kvetoucím věku svoji mladosti..

VERUNKA (*zpívá*):

V kvetoucím věku svoji mladosti

zbaven všechněch svobod

i vši radosti, –

neb stav vojanský

ten na mě čekal...

(*Vřele a srdečně.*) Vidiš, Václave, kdys slyším tuhle písničku, jakobych viděla před sebou tvýho nebožtíka bratra Josefa, když tu byl v uniformě na felabu. A když potom přišlo od ouřadu, že v tej vojně pad, tak jsem měla hroznou lítost.

VÁCLAV (*smutně*): Inu, milá Verunko, když my si u nás doma na to vzpomeneme...

VERUNKA: Nu ale, Václave, tys udělal bratrovi krásnou památku.

Založil jsi z jeho podílu při radotickém záduší fundací na dvě mše do roka, na den jeho narození a na den bitvy u Náchoda, a potom jsi dal postavit krásnej, kamenej kříž na rozcestí u našich polí. A když tak člověk čte ten nápis na kříži: (*Ukazuje prstem*) „Na památku Josefa Dubského, který padl roku šedesátým šestým v bitvě u Náchoda, po stavil jeho bratr Václav Dubský. – Pomodlete se za jeho duši“ – když to tak člověk čte, to si hned pomyslí: Inu, tenhle Václav je jistě nákej dobrej člověk... No a potom tenkrát, víš, když radotickéj pan farář ten kříž světil a držel tu řeč o tvé lásce bratrské, tenkrát jsem tak usedavě plakala a řekla jsem si: Tenhle Václav má dobrý srdce, toho bych chtěla jednou za muže.

VÁCLAV (*srdečně*): A vidíš, Verunko, já tě tenkrát viděl plakat a taky jsem si hned pomyslíl, že máš dobrý srdce! A od tý doby mi kolikrát napadlo: až se budeš chtít jednou oženit, jinou si nebudeš namlouvat, než Verunku.

VERUNKA (*radostně*): No a vidíš, dočkali jsme se toho. (*Spěšně a tím se prozradí.*) Naši staří nemají nic proti tomu.

VÁCLAV (*rychle a žertem*): A jak pak ty to víš?

VERUNKA (*rozpačité*): Já už s naší pajmámou o tom mluvila.

VÁCLAV: A jdi! – Ale, abych ti pravdu řek‘ – já už s naší pajmámou taky.

VERUNKA: Ty taky?

VÁCLAV (vezme Verunku za ruce *radostně*): I bodejt’. A poněvadž máme oba pěkný živobyetí, budeme spolu šťastni, (šetmě.) Nu a víš, Verunko – nadělí-li nám pámbíček (*poněkud rozpačité*) víš – taky ještě tak něco maličkého...

VERUNKA (*ostýchavě klopí oči, ale přece srdečně*): No víš – Václave – to já myslím – že nám pámbu jistě nadělí –

VÁCLAV (*radostně a srdečně*): I moje zlatá, zlatá Verunko, to bysme měli za živa na zemi nebe –

VERUNKA: Ale Teď, Václave, s pánem bohem, musím domu. Tu máš

svou kazajku. Dobrou noc!...

VÁCLAV (*srdečně*): Dobrou noc, má zlatá Verunko, dobrou noc...
(*Tiskne jí ruce.*)

VERUNKA (odběhne do statku v pozadí nalevo).

VÁCLAV (*srdečně a prostě, ale jadrně*). Já mám tu holku rád, že bych pro ni do ohně skočil! (Odchází k Bláhovi a Habršperkovi.)

Výstup 3.

HABRŠPERK a BLÁHA (na lávce). V pozadí MARKÝTKA a Tobiáš. V hovoru s nimi SUMBALKÁ, DUBSKÁ a houf jiných žen, které kupují dřevěné nádoby... BUŠEK a DUBSKÝ přicházejí s pravé strany.
EHRMANN objeví se u kovářny a mluví s kovářem.

BUŠEK (*ukazuje za Václavem a Verunkou*): No, jářku, Filipe, sluší jim to, co?

DUBSKÝ: Tuze pěkně.

BUŠEK: No, já si myslím, že si hnedle plácnem a řeknem, dej pámbu štěstí.

DUBSKÝ: To já myslím taky, ale – (*Rozpacitě.*) Vidiš, Jakube, já nevím, jak bych ti to řekl – neměj mi to za zlý, ale jedno mě na tebe vždycky mordsky dopaluje.

BUŠEK: No tak co?

DUBSKÝ: No, nehněvej se, ale to tvé pytláčení! Zase prej jsi koupil novou flintu, kterou ti dohodil žid Marek.

BUŠEK (*rozmrzen*): Ale, prosím tě, Filipe, jaký pak pytláčení? Já mám své grunty u panského lesa a když se ta panská potvora zaječí celej rok na nich pase a já si někdy k podzimku na ni počkám a zastřelím ji – jaký pak je to hřích?

DUBSKÝ: Inu hřích – jaký pak hřích, zabít panského zajíce! Ale panští fořti na tebe žalovali u žandarmerie a četníci dávají pořád pozor,

každou chvíli jsou tu z čistá jasna. A kdyby tě jednou dopadli a měli na to svědka... No, tys předci prvním radním v obci- - -

BUŠEK (*hodí mkou*): I, bodejť, já jsem tak hloupej...

DUBSKÝ: Inu, Jakube, všeho do času – Nu a tak, moc-li bys dal Verunce?...

BUŠEK: Napřed řekni ty, co dáš Václavovi. (*Spatří Ehrmanna.*) Hej, jářku, Marku, pojd'te sem – smlouváme se tu o Verunku a Václava

—

EHRMANN (*přistoupí úlisně*): Phámbu dej dobrý večer...

DUBSKÝ: No víš, já mám v naší vesnici dva grunty; popustím Václavovi ten větší a na menším budu do smrti hospodařit a dám z něj svému pantátovi Petrovi vejminěk. – A moc-li bys dal ty Verunce přínosu?

BUŠEK: Já mám pro ní v píseckej záložně sedům tisíc zlatejch. (*k Ehrmannovi.*) To je předci pěkněj peníz, co?

EHRMANN: Pámbůh ví, to je tuze pěkný peníz.

DUBSKÝ (*k Ehrmannovi*): No ale na takový dva grunty, na kterejch není v knihách ani groše dluhu – to není tak moc.

EHRMANN (*obojetně - krče rameny*): Inu, ovšem, na takový dva grunty–

—

DUBSKÝ: No – Jakube – na osum bys nešel?

BUŠEK: To nemůžu. Na mou duši ne! Víš, že mám ještě kluka, to bych ho o tisíc zlatejch okrad.

DUBSKÝ (*váhavě a jako sklamán*): No, já si to tak představoval na těch osum tisíc. – No ale víš co – přidej ten pár koní, co jsi koupil onehdy o píseckým jarmárce- - - (*Podává mu ruku.*)

BUŠEK (*vzdorovitě*): A vidíš, Filipe, to neudělám! (*K Ehrmannovi.*) To jistě, Marku, uznáte, že udělat nemůžu.

EHRMANN (*obojetně a potutelně*): Inu, to ovšem pantáta nemůže.

DUBSKÝ (*dosti ostře*): Cože, Marku? ten pár koní že by nemohl přidat?

EHRMANN (*k Dubskému obojetně – krče rameny*): Inu, pantáto, moh by, kdyby chtěl.

BUŠEK (*vzdorovitě*): A vidíš, to já zrovna neudělám.

DUBSKÝ. A vidíš, to já taky ne!...

(Mezi touto poslední řečí odejdou všichni tři ke kovárně, kdež se dají do řeči s kovářem a usadí se pod přístřeškem. – **BLÁHA** a Habršperk sedí před chalupou a hovoříce, kouří z dýmek. Habršperk leští pár vysokých bot, které jsou naraženy na deskách.)

Výstup 4.

FIALOVÁ, KRYSTÝNA, za ní ostatních šest dětí seřaděno tak, že za Krystýnou, která jest nejstarší, stojí ostatní dle výšky v tom pořadu, že je nejmenší dítě **FILÍPEK** poslední – **PŘEDEŠLÍ**.

FIALOVÁ (přísně k dětem): Já Sem přivedu (ukáže ke kovárně) tamhle vašeho kmotříčka Buška s pantátou Dubským a dám jim žádost, aby udělali vašeho tatíka ponocným, a vy jim oboum pěkně políbíte ruce. Rozumíte?

KRYSTÝNA a VŠECKY DĚTI: Rozumíme, pajmámo!

FIALOVÁ (*ostře*): Ale to vám, děti, povídám, až řeknu: Nám se vede zle, zle, máme hroznou bídu, tak začnete všechny plakat. A který nebude, tomu doma nabouchám do zad. Rozumíte?

KRYSTÝNA a DĚTI: I rozumíme, pajmámo, rozumíme!

FIALOVÁ (jdo ke kovárně a osloví Buška a Dubského, s nimiž mluví).

FILÍPEK (*pětiletý, drzé dítě – ke Krystýně*): Já budu plakat, jako to naše telátko, když ho odstavili od kravičky.

HABRŠPERK a BLÁHA (neslyšeli hovor Fialčin s dětmi, povšimnou si nyní dětí a jdou k nim).

HABRŠPERK (*k dětem*): No, no, co pak jste se tak přihnali? – Jářku,

Krystýnko, když jsem šel dnes ráno okolo vaší chalupy, slyšel jsem tě zpívat.

KRYSTÝNA (*přihloupelé děvče, živě*): Jó, hejtež, já mám novou písničku. Já se jí vydlužila a opsala jsem si jí. Víte tu, co začíná: (*Zpívá hloupě a falešně a dává si oběma rukama nemotorně takt.*)

„Na hranicích města německého
stojí tam na skále skvostný hrad,
tam, kde srdce reka v těle věje,
v něm přebýval Fridolín hrabě.“

(Když dozpívá, otře si rukávem nos.)

HABRŠPERK (*k Bláhovi*): Ty, ta holka má skopovou notu. (*Ke Krystýně, již si dobírá.*) Krystýnko, ty umíš krásně zpívat!

BLÁHA: No!

KRYSTÝNA (*hloupě*): To mi každý říká!

FIALOVÁ (vede Buška a Dubskýho do popředí).

KRYSTÝNA a **VŠECHNY OSTATNÍ DĚTI** (hrnou se k Buškovi a líbají mu ruce, pak řeknou zdoulhavě, jako by slabikovali ve škole).
Kmotříčku, pochválen buď Pán Ježíš Kristus!

BUŠEK (*nastavuje ruce a dá si je líbat*): No, dobře, to je hned vidět
zvěděné děti.

KRYSTÝNA a **VŠECKY DĚTI** (*vrhnou se na Dubského a chtějí mu líbat ruce. Taktěž*): Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!

DUBSKÝ (si nedá, zdvihne ruce do výše a ustupuje): I dejte mi svatej pokoj!

FIALOVÁ (*vyndá papír – žádost a podává ji Dubskému*): Pantáto, můj starej vás poníženě prosí, abyste mu dali to ponocování v obci, a tuhle si napsal tu žádost k výboru.

DUBSKÝ (*velice překvapen*): Cože? Váš starej že chce bejt ponocným?

BLÁHA (*v ústraní k Habršperkovi*): Koukej, Josefe, krejčí chce bejt ponocným. (Rozhodne se a vyndá svojí žádost k kapsy.) No, počkej!

HABŠPERK: A tohle je novina!

BUŠEK (*odpovídá Dubskému*): No – no – a proč by nemoh' bejt ponocným?

BLÁHA (*přistoupí a podá Dubskému žádost*): Pantáto, já si tuhle podávám žádost, abych dostal v naší obci to ponocenství.

FIALOVÁ (*nemile překvapena, jedovatě*): Cože? Vy? Vy chcete bejt ponocným?

BUŠEK: Vy, ponocným? Člověče, vy jste blázen.

BLÁHA: A pantáto, to nejsem. Já sloužil za zdejší obec dvanáct let na vojně. A taková věc, jako je noční hlídka, to je tak nejspíš pro vysloužilýho vojáka, který je zvyklý stát ve dne v noci na vartě...

FIALOVÁ: Ale my máme sedům dětí.

FILÍPEK (*drze*): Ano, my máme sedům dětí!

KRYSTÝNA (*táhne zpět Filípka*).

DUBSKÝ (*k Fialové*): Prosím vás, krejčová, jak pak by mohl váš starej ve dne šít, když by musel celou noc ponocovat...

BLÁHA: Vždyť by to nevydržel, hlídat noc za noc celou obec a vytroubit na buvolí roh každou hodinu pětkrát! Ten nemá podle toho plíce!

FIALOVÁ (*plačtivě*): Pantáto, my musíme žít sedům krků...

FILÍPEK: Ano, my musíme žít sedům krku.

KRYSTÝNA (*táhne zpět Filípka*).

DUBSKÝ: A což v zimě, až uhodí prudké‘ mrazy –

BLÁHA: To by váš starej zmrz jak opožděný skřivan... A kdyby přišli zlodějové do vsi. tak mu nejdřív ukradnou obecní roh a obecní kožich a ještě mu jich namelou

HABŠPERK: Jako že jistě.

FIALOVÁ (*zlostně a ostře*): Jak on by se nedal, rozumíte?

BUŠEK (*nevrle*): Poslouchejte, Bláho, vy máte hubu jako šlejfernu...

DUBSKÝ: No, vždyť váš starý si přijde řemeslem do roka na pěkný peníze.

FIALOVÁ (*přetváří se a boduje*): I nepřijde, nepřijde. Práce je málo a samý plátěný dílo a hrubá šerka... A pámbu na nás poslal tuhle těch sedům krků. Celý den by to jedlo, jako kachňata. (*Pláče.*) Ach, nám se vede zle... zle...

KRYSTÝNA a OSTATNÍ DĚTI (*počnou najednou plakat a naříkat*): Ach, nám se vede zle – my máme hlad – My máme hlad... bídu...

FIALOVÁ (*šťouchne děti ze zadu*): Plačte hodně...

BLÁHA (*k Fialové*): Poslouchejte, krejčová, vy máte ty svý fakaňata dobře vyexecírovaný, jak zmačknete pero, začnou vejť jako vlčata. (*Oboří se na děti.*) Mlčte už, vždyť není vlastního slova slyšeti.

KRYSTÝNA a DĚTI (uleknou se, odskočí a stichnou).

FIALOVÁ (*rozběhne se na Bláhu – zlostně a ostře*): Cože? Moje děti že vejou jako vlčata? ChuoTátka, (*hladí je*) oni pláčou proto, že je chtějí zlí lidé o chlebiček připravit. (*Pláče.*)

DĚTI (spustí také a vyjí).

BLÁHA (*oboří se na děti*): Mlčte už, cikáni!

FIALOVÁ (*hned přestane plakat, dopálená, ostře*): Cože? Cikáni? Tak vy takhle zlehčujete děti poctivejch rodičů? A mně, poctivou řemesnici a mistrovou? No, počkejte, on vám můj starej přijde povědít, jsou-li naše děti náký cikáňata!

HABRŠPERK (*k Bláhovi pohrdavě*): Ty, krejčí prej si na tebe dojde.

BLÁHA (*směje se pohrdavě*): No, to jen ať si přijde! Ja vám ho navoskuju.

FIALOVÁ (*ještě více dopálená*): Však on se vás nebude bát! Pojd'te, děti!

FILÍPEK (*postaví se proti Bláhovi a hrozí mu pěsti*): Jen počkejte, vy dědku, náš tatínek vám jich námele! Vy ošklivej!

BLÁHA (*oboří se na děti*): I vy nezvedená cikáňata.

KRYSTÝNA a **DĚTI** (*dají se na útěk*).

BLÁHA (*hodí po nich čepici*): Já vás poženu!

FIALOVÁ (*s dětmi odejde*).

BLÁHA (*zdvihá čepici*): Tohle je čistá famelie!

BLÁHA a **HABRŠPERK** (*usadí se zase před chalupou a hovoří živě*).

BUŠEK (*k Dubskému*): Tak ty, Filipe, nedáš hlas Fialovi? (*Jdou do popředí.*)

DUBSKÝ: To nedám. Ponocenství se nejspíš tak hodí pro vysloužilýho vojáka a Bláha je poctivý chlap.

BUŠEK (*dopálen*): A já povídám, že není.

DUBSKÝ (*s důrazem*): A to bych rád věděl, proč?

BUŠEK (*dopálen*): Protože mi řek do očí, že jsem nevzdělanej člověk – a kdo mi tohle řekne, ten je jistě špatnej chlap. – Však ty si to rozmyslíš, a budeš hlasovat pro Fialu –

DUBSKÝ (*drsně*): A to na mou duši nebudu. Dobrou noc, Jakube...

BUŠEK (*mrzutě a kysele*): Dobrou noc!

DUBSKÝ (*odejde do pozadí*).

BUŠEK: Hrom by musel do mě uhodit, kdybych dal hlas tomu Bláhovi, kterej řek, že jsem nevzdělanej člověk! Já první radní!

ŠUMBALKA (*nese v obou rukou dřevěná nádobí, které koupila od*

Markýtky; přijdouc k Buškovi, položí nádobí na zem): Sousedo, já bych si ráda s vámi promluvila – Víte, tak mezi čtyrma očima.

BUŠEK (*žertuje*): No, no, sousedko, mortete, snad jste nehodila po mně okem?

ŠUMBALKA (*šťouchne ho*): No, kakramente, vždyť vy byste za to ještě stál! – Víte, sousedo, já tuhle nakoupila za pět zlatejch dřevěnýho nádobí – můj starej je u přátel na návštěvě a já nemám doma tulik peněz. – Vy byste mně moh dát těch pět zlatejch na srážku na těch sto dvacet zlatejch, co vám můj starej onehdy o píseckým jarmárce na koupi koní půjčil.

BUŠEK (*velice překvapen*): Mně že váš starej půjčil sto dvacet zlatejch? – Ale, Šumbalko, co vám to napadá! Ani krejcar mi nepůjčil.

ŠUMBALKA (*chytrácky*): No, no, jen se tak nedělejte – vy nechcete, aby se to někdo dověděl, (*šťouchne ho loktem.*) No, nebuďte se, já to nikomu nepovím!

BUŠEK (*důtklivě*): Ale já vám povídám, že mi nepůjčil ani troník!

ŠUMBALKA (*zaražena*): Ale starej mi řek', že –

BUŠEK (*uhodí se do prsou*): Na mou duši ne!

ŠUMBALKA (*vyskočí, trhne sebou, jako by se byla náhle pravdy dovtípila, a vzkřikne v rozčilení nahlas, nedbajíc, že dosud důvěrně s Buškem mluvila*). Naposled... naposled... panenka Maria Sepekovská – naposled těch stodvacet zlatejch v kartách prohrál!

BUŠEK: A to už jistě. A takhle se na mě vymluvil.

ŠUMBALKA (*zatiná zlostí pěstě*): Kdybych já to jistotně věděla. Matěj, tobě bych já udělala lázeň! –

Výstup 5.

PŘEDEŠLÍ, FIALA, FIALOVÁ, KRYSTÝNA a OSTATNÍ DĚTI (*ženou se prudce na jeviště*).

ŠUMBALKA (*zatiná pěstě*).

FIALOVÁ (*při vstoupení na jeviště k Fialovi, vztekem jsouc rozpálena*).
Jak povídám, starej, tohle ty nemůžeš tak nechat! On vynadal tvým
dětem cikánů!

FIALA (*zlostně*). Kde je, já ho roztrhám!

ŠUMBALKA (*spatříc Fialu přiskočí rychle, popadne jej za ramena a vleče
do popředí*).

FIALA (*se ulekne*).

ŠUMBALKA (*ostře*): Poslouchejte, krejčí, vy jste byl také v Písku na
jarmárce – hrál tam můj starej v karty nebo ne?

FIALA (*vítá zlomyslně příležitost, že může uškodit Bláhovi*): I toť se ví,
že hrál, pajmámo – hrál (křičí a ukazuje na Bláhu) tamhle s Bláhou
a ten ho odřel!

BLÁHA (*vyskočí popuzen*): Cože? Já že ho odřel? I ty lháři! – (*K
Šumbalce*.) Pajmámo, to bylo tak. Váš starej mě nutil, abych si s
ním hodil jedníka. Nu, abych si s ním dobrou vůli nezkazil, tak
jsem si s ním hodil...

FIALA (*štve*): Tak vidíte, pajmámo!

BLÁHA (*odstrčí ho*): Jdi pryč. – (*Vypravuje dál*.) A vyhrál jsem pět
zlatejch.

ŠUMBALKA (*ostře*): Ke hře jste ho jistě nutil vy, a ne on vás... Vždyť se
mi zaklel, než šel na jarmark, na ztracení své duše, že se na karty
ani nepodívá.

BLÁHA: Pajmámo, na mou duši — — Počkejte! (*Jde náhle rychle ke
kovárně, kdež dosud sedí Ehrmann a rozmlouvá s kovářem;
popadne Ehrmanna za ruku a vleče ho do popředí*.) Marku, vy jste
ten večer o píseckým jarmárce taky seděl v hospodě „Na štychu“:
dověďte mi, že mě Šumbal do hry nutil.

EHRMANN (*váhá*): Inu – já – já – -

BLÁHA (*mluví se Šumbalkou tiše, ale horlivě dále a snaží se přesvědčiti
ji, že Šumbala do hry nenutil*).

FIALA (*odvede rychle Ehrmanna do popředí – stranou – důvěrně – ale tónem výhrůžným*). Marku, jestli budete svědčiti pro Bláhu, tak vyzradím vaši ženě, že jste sněd‘ v Písku dvě porce vepřoviny.

EHRMANN (*se ulekne*): I pro pána boha, pantáto, to neříkejte- - - ta by dělala rámus!

ŠUMBALKA (*k Ehrmannovi ostře*): No, Mirku, tak mluvte, kdo koho do karet nutil?

EHRMANN (*v úzkých, obojetně, váhá*): Nu, pajmámo, já myslím, že nutil...

FIALA (*z pozadí za Ehrmannem polohlasem, ale výhrůžně*): Marku, dvě porce vepřoviny.

EHRMANN:... že nutil Bláha Šumbala.

FIALA (*jásá rychle*): Tak vida!

BLÁHA (*proti Ehrmannovi, jemůž hrozí pěstí prudce*): Marku, řekni to ještě jednou.

EHRMANN (*se ulekne a uskočí a rychle dodá*): Anebo Šumbal Bláhu.

BLÁHA (*s nevolí a opovržením*): Ty obojetný Jidáši! Ty! Pfuj!

FIALA (*hrozí Ehrmannovi*).

EHRMANN (*tiše mu domlouvá*).

BLÁHA (*vysvětluje Šumbalce*): Když jsem vyhrál těch pět zlatejch, přišli sedláci z Malčic, sedli k vašemu starýmu a odřeli ho ve ferblu do krejcaru.

ŠUMBALKA (*rozčílenu k Bláhovi*): Kdybyste ho byl vy nesved ke hře, tak by nebyl začal, protože se mi zadušoval, že se na karty ani nepodívá! Víte! (*Hrozí mu pěstí.*) Vy! – No, počkejte, vy stará patálie! Můj starej mně řek‘, že vám dá hlas za ponocnýho –

FIALA (*trhne sebou*): Jemu?...

ŠUMBALKA (*rázně a zlostně*): No, na ten si počkáte. Ten nedostanete do soudnýho dne. O to já se postarám! – Svádět raně muže ke kartám!

FIALA (jeví radost): Ááá...

Výstup 6.

ŠUMBAL. PŘEDEŠLÍ.

ŠUMBAL (*s uzlíkem na holi na rameni*): I pozdrav pámbu, sousedi! – (*Spatří ženu – radostně.*) I koukejme – moje stará je tu! Pozdrav pámbu, Marjáňko!

ŠUMBALKA (*dopálena odstrčí ho – bez ohledu a ostře*): No, toť se ví, že jsem tu! – Tuhle strejc Bušek mě sem zavolal a prál, že mi oplatí těch sto dvacet zlatejch, co jsi mu půjčil o píseckým jarmárce!

ŠUMBAL (jako hromem omráčen, upustí hůl i uzlík a koktá ve strachu).
Mar – ján – ko – –

ŠUMBALKA (*zlostně*): A ty, Matěj, tak ty takhle hospodaříš, za jeden večer prohraješ sto dvacet zlatejch v kartách?

ŠUMBAL (*jektá ve strachu*): Ježíš Marjá – Marjáňko...

ŠUMBALKA (*zlostně*): A já nejsem žádná tvoje Marjáňka, rozumíš? Víš ty, cos mi slíbil, než jsi jel na píseckej jarmark? Zaklel jsi se, že na karty ani nekoukneš, a prohrál jsi všechno, co jsi za krávu stržil? – (*Třese jím.*) A tak ty takhle? Poslouchej, Matěj, když jsi si mě bral, měl jsi grunt na mizinu zadluženěj. Já přinesla na grunt šest tisíc zlatejch, čistejch jako mlíko, a splatila dluhy a začala pořádné hospodářství. – Nebejt mě, už bys byl měl dávno grunt na bubnu a chodil bys fechtem. A ty Se mi takhle Odsluhuješ? (*Třese jím zlostně.*)

ŠUMBAL: Ale, Ježíš Marjá, Marjáňko - -

ŠUMBALKA: Ani mi nemukej, Matěj, nebo z tebe duši vytřesu! A tak ty si myslíš, že ty budeš naše děti takhle okrádat?

ŠUMBAL (*úzkostlivě*): Pro boha tě prosím, Marjáňko - - -

ŠUMBALKA (*lomcuje jím*). A takový věci mi nalžeš? A já jdu upomínat tuhle souseda, kterej nám není nic dlužen? Vždyť já se tu div

hanbou v zem nepropadnu, Že tamhle tej osobě (*ukáže na Markýtku*) nemůžu zaplatit pět zlatejch. – (*Divoce jím zatřese.*) Poslouchej, Matěj, já bych tě vztekem hned zabila!

ŠUMBAL (*v úzkostech*): Marjánko – pro všechny svatý... Tu máš těch pět zlatejch... (*Vyndá z vesty peníze.*)

ŠUMBALK (*vytrhne mu peníze a bouří dále*): Ale abys věděl, ode dneška –

MARKÝTKA (*přistoupila blíže*).

ŠUMBALK (*spatří Markýtku*): Tu máte, osobo... (*Vrátí se zase zlostně k Šumbalovi, který si zatím oddechl, a popadne ho znova.*) Ode dneška půjdu vždycky já s tebou na jarmarky, abys se nedal ke karbanu svést takovými kamarády, jako je tuhle Bláha, rozumíš? A to ti povídám, dáš-li ty mu hlas za ponocnýho, tak mi nechod do stavení, slyšíš! My ode dneška začneme jiný hospodářství. – (*Za této řeči strká jej nalevo s jeviště.*) No, počkej, Matěj, ty budeš mít zejtra pěknou pouť! Celej den tě budu krmit bramborama na loupáčku! – A na muziku si ani nemysli! – Já tě naučím hospodařit! Ty – ty – lumpe! – (*Oba odejdou na levo do pozadí.*)

ŠUMBAL: Ale Ježíš Marjá Josef, Marjánko!

(*Zároveň.*)

PETR (*velice čiperný 75letý stařeček opírá se o hůl, ale jen lehce; jest oděn v staromodní dlouhý olivově zelený kabát až po kotníky. Na hlavě má staromodní beránekem lemovanou čepici se širokým štítkem; jde, obklopen houfem dětí, volně z pozadí ke kapliče. Sousedky se s ním zastaví a promluví několik slov. Potom vejde Petr do kapličky.*)

Výstup 7.

PŘEDEŠLÍ *bez* ŠUMBALA a ŠUMBALKY.

BLÁHA (*žene se po Fialovi*): Tak ty mě takovou pomluvou připravuješ o hlasy? – Ty taškáři...

FIALA (*zlostně*): Cože? Když jsi prvé vynadal mé ženě a mým dětem, tak si nyčko spouštíš taky na mě? (*Drze.*) A jářku, proč jsi ty prve tuhle mým dětem vynadal cikáňat, co? (*Tlačí se k němu.*)

BLÁHA (*klidně*): Jdi pryč a nech mě s pokojem!

FIALA (*dotěrně*): Moje děti jsou pořádné děti a pánu bohu mile‘ děti, rozumíš?

BLÁHA (*klidně*): Jest-li jsou pánu bohu milé – to nevím – ale že jsou lidem protivné, to ví celá ves! – (*Přiblíží se k Fialovi.*)

FIALA (*uskočí rozzloben*): Tak, to ví celá ves! No a proč pak jsi se tady prvé spustil na mou ženu, co? Proč? Moje žena je pořádná žena a já jsem pořádněj člověk a vyučenej řemeslník a mistr, rozumíš?! – (*Dotírá se k Bláhovi.*)

BLÁHA: Poslouchej, Fialo, nedáš-li pokoj... (*Zdvihne ruku.*)

FIALA (*uskočí – z dálky*): A ty myslíš, že já se tě bojím? O né! A ty myslíš, že já nevím, proč ty mně a mé famelii nadáváš? Ó, to já, holečku, dobře vím! Ty mě chceš před celou vsí zostudit, aby mě sousedi neudělali ponocným, vid’? (*Dotře se až k Bláhovi.*)

BLÁHA (*napřáhne prudce ruku*): I ty křečku...!

FIALA (*uskočí*): Ale sousedi mi to ponocenství spíš dají než tobě, protože jsem pořádněj člověk, rozumíš? –

BLÁHA (*konečně popuzen – rázně*): A já snad nejsem pořádněj člověk, co? Poslouchej, já sloužil císaři pánu celých dvanáct let a mám na to obšíd, čistý jako padlý sníh. A řekneš-li mi ještě jednou že nejsem pořádněj člověk – (*Napřáhne ruku.*)

FIALA (*z taškářství*): Pomoc, lidičky, pomoc - - - on mě chce zabít!

FIALOVÁ (*křičí přepjatě*): Panenko Maria svatohorská, on mi chce zabít mýho muže! (*šťouchne děti.*) Křičte, děti! Pomoc!

DĚTI (*vyjí*): On nám chce zabít našeho tatínka! Pomoc! Pomoc!

Zároveň:

(Sešeřilo se v letní pološero večerní.)

PETR (rozsvítil zatím v kapličce lampičku na stropě zavěšenou. Z kapličky vychází záře světla).

HOUF DĚTÍ (poklekly na stupně před kapličku).

PETR (kterého je v kapličce viděti, zvoní klekání).

DĚTI (před kapličkou sepnou ruce a modlí se).

(To vše se stalo průběhem hádky Fialy s Bláhou.)

V tom:

DUBSKÁ (která dosud z pozadí spor Fialy s Bláhou pozorovala, vyrazí rázně do popředí, postaví se mezi Bláhu a Fialu a zahřmí ostře sice, ale opravdově a přece s jistou vážností): Co je to za rámus? – Přestanete hned! (Ostře k Fialovi.) Kam vy vejdete, je všude hned mrzutost! – Vy! –

FIALA (se toho ulekne).

VŠICHNI (se zarazí a umlknou).

(Malá pauza.)

VŠICHNI (se modlí).

FILÍPEK (*nesmekne čepici, obrátí se proti Bláhovi a řekne drze*): Kdybych já byl našim tatínkem, já bych vám nařezal!

HABRŠPERK (*stojí za ním*): Mlčíš, kluku! Modli se!

FILÍPEK (ohlédne se drze po Habršperkovi a hrozí mu): Vy...

(Ticho.)

FIALA (udělá ve zlosti kříž a začne se modlit, ale jeho zlost zase propukne; hrozí pěstí ze zadu Bláhovi a soptí vztekem – k sobě): No počkej, tobě já zasolím! (Modlí se, pak zase zlostně) Tebe jistě ponocným neudělají.

DUBSKÁ: Bude-li pak hned ticho? Kdo bude ponocným, to pozejtří rozhodne výbor. A teď dejte pokoj a modlete se. Neslyšíte klekání?

PETR (zvoní dále).

VŠICHNI (se modlí).

(Červánky zapadajícího slunce ozáří vesnici).

Opona padá.

JEDNÁNÍ II.

Šenkovna v honické hospodě. V pozadí re středu dvěře. V levém koutě velká zelená kachlová kamna, od nich směrem do popředí při zdi „kruchta“ pro muzikanty, zeleně natřená; v pravém stůl k nalévání piva –. za nimi ve zdi výklenek s policemi, na nichž stojí zásobní sklenice na pivo a kořalku – pak láhve s punčem a rosolkami. Na zdích jsou svícny ze dřeva a v nich lojové svíčky; v pozadí na právo i nalevo směrem z pozadí do popředí dva stoly a kol nich stolice. Prostředek volný k –tančení.

Výstup 1.

Na pravé straně u stolu sedí DUBSKÝ, DUBSKÁ, VÁCLAV, PETR a BLÁHA. Na levé straně BUŠEK, BUŠKOVÉ, VERUNKA, FIALA a FIALOVÁ. V pozadí sedí ŠMEJKAL, KOŽENÝ, KOVÁŘ a jiní SOUSEDÉ a SOUSEDKY. – Muži kouří z krátkých dýmek; – chasníci kouří krátké doutníky a baví se s děvčaty. Všichni ve svátečním obleku. Mnozí mají svlečené kabáty – mají Teďy toliko vesty a bílé košile. Jest před večerem. V pozadí stolu nálevního jest EHRMANN se svojí ŽENOU; oba obsluhují hosty. Rozvojem aktu nalezle za kamna houf dětí, které tam skotačí. Pozadím vstupuje MARKÝTKA a TOBIÁŠ, oba v kroji z okolí domažlického.

PETR (*spatřiv Markýtku, jde jí vstříc; mluví srdečně a vesele a rozjařen*): I na moutě duši, koukejme, tohle je ještě ten právej staročeskej kroj! Člověk by ani neřek, že je tohle ještě v Čechách vidět! Saproherte, panno Markýtko, vy jste mordsky hezká mladice – krev a mlíko – a tak vesele nastrojená – jako by se. člověk za slunečního poledne zakoukal do kvetoucího máku! – (*Podává Markýtce sklenici.*) Připijte mi, panno Markýtko; na vaši krásu!

MARKÝTKA (*pije*): Stálé zdraví, strejčku. (*Vrátí Petrovi sklenici.*) Ale strejčku, vy si umíte nák divčata dobírat!

PETR: I jaký pak dobírání, panno Markýtko! Všecko od srdce! A třeba

jsem byl už starej dědek, když vidím takovou hezkou mladici v tomhle tom pěkném staročeském kroji, tak se mi srdce v těle rozpálí a je mi tak, jako by se mi tuhle (*ukáže si na srdce*) skřivánek třepetal a svou jarní písničku vesele prozpěvoval.

MARKÝTKA: No, strejčku, vy jste musel za svýho mládí bejvat náramně veselej chasník!

PETR (*s humorem*): I pardie, to jsem bejval! I bejval! Já uměl ňák holky prohánět. A kdybych já byl dnes mladoj – no, panno Markýtko, nevím, nevím... vy se mi saprahertsky líbíte.

MARKÝTKA: Ale díte, pantáto. – Rač by jste mi moh řect, kde je pan přednosta... já mám od rána něco na srdci, co bych mu ráda řekla...

DUBSKÝ (*vstane a jde k Markýtce do středu jeviště*): No, panno Markýtko, tu jsem – tak co se stalo?

MARKÝTKA: Inu, dnes v noci, strejčku, stala se mi vám moc divná věc! (*Vypravuje.*) Já vám tak spím tam na návsi vedle té kapličky svatýho Jana v našem vozejku pod plachtou a tu najednou, mohlo tak bejt asi hodina s půlnoci – začne náš ostrážitý pes Cikán, co nám hlídá vůz, začne vám najednou věkat; (*nápodobí štěkot, ale s domažlickým přízvukem*). Haf – haaf – háááf – hááááf! – Já vykouknu z pod plachty a tu vám vidím... Nu počkejte, já vám to takle vypočítám. (*Jde k Ehrmannovi, vezme ho za ramena a obrátí ho obličejem do pozadí.*) Tak, tudle strejček, to je jako ta kaplička. A tudle, co jste vy, strejčku (*ukáže na Dubského*), to je jako náš vůz a já tuvotaď koukám (*přikrčí se za Dubského*) z pod plachty takle ke kapličce. A tu se vám krade odtamtat' (*ukazuje*) k té kapličce...

EHRMANN (se ohlédne).

MARKÝTKA (*obrábí rázně Ehrmanna obličejem do zadu*): Neohlížejte se strejčku, vy jste jako ta kaplička. – Tu se vám krade ke kapličce ňák ženská vosoba, hlavu měla zahalenou v plíně, a přilepí ta kle (*plácne Ehrmannovi oběma rukama na záda. – Ehrmann se ulekne, Markýtko ho zase obrátí obličejem do zadu*) – nějakej papír na

kapličku. Tu já vám vyskočím z vozu a křičím: „Počkejte, vy jedna hříšná vosobo, cák to děláte – dyť je tohle *(ukáže na Ehrmanna)* posvěcené místo. A přiskočím a zatřísla jsem s ní a dala jsem jí... *(Naznačuje rukou rány.)* Ona vzala do zaječích a utíkala a cestou něco hučela. Já ty lejsta strhla dolů – byly přilepeny na kapličku těstem – a skovala jsem jej do vozu.

BUŠEK, BLÁHA, PETR *(poslouchají pozorně).*

DUBSKÝ: No, a bylo na tom papíru něco napsáno?

MARKÝTKA: I na mou duši bylo – Já ho ráno čtala. Až jsem se toho lekla, co tam stálo napsáno! Ale potom přišli kupci a já na to pozapomněla. Ale tudle je, přeříkejte si to sami. *(Dá Dubskému papír.)*

FIALA *(sleduje pozorně tento děj).*

DUBSKÝ *(vezme papír).*

OSTATNÍ *(pozorně poslouchají).*

DUBSKÝ *(čte):* „Jest-li nezvolí hromada za ponocného Bláhu –“

VŠICHNI *(tím úvodem překvapení přistoupí ještě blíže).*

DUBSKÝ *(čte dále):* „– tak jsou vejboři špatný lidi! *(Zarází se.)*

BUŠEK *(prudce):* Cože?

VŠICHNI *(projevují úžas).*

DUBSKÝ *(mluví s nevolí):* Ale tohle je náký darebáctví! –

HABŠPERK, BLÁHA *(pohlíží v úžase na sebe).*

FIALA *(tváří se překvapeným):* To je divná věc!

DUBSKÝ *(čte):* „A když ho předci neudělají tím ponocným, tak na zdejší ves sedne ze čtyřech stran červeněj kohout –“

(Všeobecné pohnutí a leknutí.)

VŠICHNI: Cože? Červeněj kohout? –

BUŠEK: Cožeprej? – Když neuděláme Bláhu ponocným, že bude naše vesnice vypálena?

HABRŠPERK (*pohlíží do paličského listu*): Je tohle špatnost!

BUŠEK (*prudce*): Tohle nepsal nikdo jinej, než tuhle Bláha!

BLÁHA (*prudce*): Prosím vás, pantáto, neříkejte to, nebo já za sebe nestojím!

DUBSKÝ (*pochybuje*): Ne, ne – tohle by Bláha neudělal!

DUBSKÁ (*rázně*): Tak špatnej člověk on není.

BUŠEK (*s opovržením k Dubské*): Vy tomu rozumíte! Ženská! (*Ostře*) Kdo by to byl jinej udělal, když tu stojí, neuděláme-li ho ponocným, že bude ves ze čtyřech stran hořet.

BLÁHA (*rozčilen a vědom své neviny*): Pantáto, neberte si tohle na svědomí – já to neudělal!

BUŠEK (*divoce*): A já povídám, že jste to udělal!

BLÁHA (*u velikém rozčilení popadne stolicí*): Řeknete-li mi to ještě jednou, tak to bude vaše poslední hodinka.

BUŠEK (*popadne také stolicí*): Cože? Ty mně, prvnímu radnímu, takhle vyhrožuješ?

HABRŠPERK (*přiskočí k Bláhovi a zadrží jej*): Valentýnku, vzpamatuj se!

DUBSKÝ (*domlouvá k Buškovi*): Jářku, Bušku, měj povážení.

EHRMANN (krčí se do kouta a dívá se přes nálevny stolek na tento spor).

FIALA (mne si ruce radostí).

BUŠEK (*divoce*): A já povídám, že to udělal!

DUBSKÁ (*rázně*): A já povídám, že to neudělal.

BLÁHA (*stále s napřaženou stolicí, již ale Habršperk drží*). Já palič? Já, korej sem poctivě sloužil císaři pánu dvanáct let! (*Divoce.*) Krucifix, řekněte to ještě jednou, a poteče krev! (*Chce se vrhnout*

na Buška.)

HABRŠPERK (*ho zdrží*): Valentýnku! –

BUŠEK: Cože? Krev?

BLÁHA (*prudce*): Pusťte mě – tohle já si od takovýho nevzdělance nemůžu dát říct!

BUŠEK (znova rozvztekle napřáhne stolicí): Já že jsem nevzdělanec?

BLÁHA (*divoce*): Já že jsem palič?

(Ženou se proti sobě.)

DUBSKÁ (*k Dubskému důvěrně*): Starej, zastaň se ho!

DUBSKÝ (*vkročí mezi ně; rázně a vážně*): A teď já, starosta obce, povídám, ať je tu hned pokoj! (*Postaví se mezi Bláhu a Buška*).

BLÁHA, BUŠEK (ostatními kroci, poněkud se zmírní).

MARKÝTKA (zároveň během sporu pomáhala brzy držeti Buška, brzy Bláhu, a lomíc rukama komicky bědovala): To jsem tomu dala!

HABRŠPERK (*jde do popředí a přemáhaje veliké rozčilení snaží se mluvit klidně – k Dubskému*): Pane Starosto – tenhle papír si pěkně schovejte, bude ho potřeba na svědectví. (*Kázně a výhružně.*) To se musí ještě dokázat, kdo tohle psal, a kdyby to mělo jít až ke krajskému soudu! (*K Bláhovi rázně.*) A ty, Valentýnku, zahod tu stolicí.

BLÁHA (*vzpírá se*): Nech mě! – nebo- -

HABRŠPERK a VÁCLAV (*vyrvou mu stolicí*).

HABRŠPERK (*vezme ho a tlačí ho ze šenkovny*): Valentýnku, pro rány boží, vzpamatuj se; poslechni starýho kamaráda a pojď domu, než něco vyvedeš. (*Tlačí ho ke dveřím.*)

BLÁHA (*se vzpírá již méně a dává se odvádět*): Ne, tohle já nemůžu na sobě nechat. Já nejsem žádnéj palič! Já jsem poctivej člověk!

BUŠEK (*křičí*): Vy jste palič!

FIALA a **OSTATNÍ**: Palič! Palič!

HABRŠPERK (postaví se proti nim – divoce). To ještě nikdo z vás nedokázal, že je Bláha palič, rozumíte? (*K Bláhovi.*) Pojd, Valentýuku! Pojd' domu! (*Vzdorovitě a výhrůžně k Buškovu.*) To si ale nemyslete, že před vámi utíkáme! To ne! A vy, pantáto Bušku a vy všichni, co je vás tu – to vám na věčný zatracení svý duše přísahám, že všichni Bláhu ještě rádi odprosíte! (*Odvádí Bláhu, který se vzpírá.*)

BLÁHA (*se vztekem*). Ne – ne – s tou hanbou já nemůžu odejít! –

HABRŠPERK (odvleče Bláhu téměř násilím. Odejdou Středem). Pojd' - - pojd' – –

BUŠEK (*směje se za nimi potupně*). Ho, ho, my prej toho paliče ještě odprosíme! To jo! (*Pije.*) Zavřít ho dáme! (*Směje se a pije.*)

Výstup 2.

PŘEDEŠLÍ bez **BLÁHY** a **HABRŠFIERKA**. *Později* **KRYSTÝNA**.

BUŠEK (*jde k Dubskému – posměšně a vítězně*): No, jářku, Filipe, vidíš – to je ten tvůj miláček. – Tys prál, že je to člověk poctívej –

DUBSKÝ (*rozporu sám s sebou*): Ne, ne – to já nemůžu uvěřit.

DUBSKÁ: Já tomu taky nevěřím! – (Mluví horlivě s Petrem a Václavem.)

BUŠEK (*posměšně k Dubské*). Vy tomu rozumíte! (*K Dubskému.*) A proč bys to nemoh uvěřit? To bys musel bejt náramně zpozdílej. Vidiš, já ti prál, ten chlap řek' o mně, že jsem nevzdělanej člověk, a kdo tohle řekne, ten je každý špatnosti schopen. (*Pije.*)

DUBSKÝ (*mírně*): Ale, prosím tě, Bušku- - -

BUŠEK (*impertinentně*): No, já vím, že tě to mrzí, Tys na něj tolik držel. Inu, taková věc může člověka dopálit! Nu a nejvíc tě mrzí, že já mám pravdu – vid'? – No – jářku, Filipe, jen se tak nemrač – No – (*Veźme sklenici.*) A připí mi!

DUBSKÝ (v zamyšlení, poněkud váhá).

BUŠEK: Obo? Snad mi nechceš ani připít? Co?

DUBSKÝ (*poněkud nuceně*): No – proč bych ti nechtěl připít? (*Připije si.*)

BUŠEK (*náhle radostně*): No – vidíš, Filipe, tebe má celá ves za nejchytřejšího člověka. A proto tě udělali starostou. (*Pije.*) Nu, já ti to nezávidím – ačkoli jsem starší – Ne! – Ale vidíš, já předci nad tebou vyhrál! Já měl pravdu, že je Bláha darebák. A to tě mrzí. Vid.

DUBSKÝ (*mírně*): Ale Jakube...

BUŠEK (*pije*).

HABRŠPERK (*vrátil se zatím a posadil se, kde dříve seděl*).

BUŠEK (*s holbou v ruce*): No, mrzí tě to, že se ukázalo, že já jsem chytřejší. Ale já mám z toho takovou radost – (*uhodí pěstí o stůl*), že jsem měl pravdu – že bych mrd set – já nevím, co bych radostí udělal. (*Udeří oběma pěstěma o stůl, pak obratem drsně.*) Víš, Filipe, co? Tys včera prál, že když přidám ten pár koní, že si plácnem a že budou Václav a Verunka svoji. – Řeks' to nebo ne?

VERUNKA, VÁCLAV (*postaví se za ně a dychtivě poslouchají*).

DUBSKÝ: No, to jsem řek'!

BUŠEK (*furiantsky*): Tu je ruka – já ten pár koní přidávám! (*Podává Dubskému ruku.*)

DUBSKÝ (*překvapen*): Ty že přidáš ten pár koní?

BUŠEK: Přidám. – No – snad nechceš vzít slovo zpátky!

DUBSKÝ (*tím nemile dotčen – opravdově*). Oho – Jakube – to mě neznáš! (*Srdečně.*) No, víš, ať je to Teďy s Bláhou jakkoli – já slovo zpátky neberu. (*K Dubské*) Stará, slyšíš to? (*Srdečně.*) Tu je ruka – Dej pámbu štěstí!

BUŠEK: Dej pámbu štěstí!

DUBSKÁ: No – dej pámbu štěstí – ale Bláhovi křivdíte. (*Podává ruku Buškové.*)

Postupem této scény přicházeli muzikanti jeden po druhém do íenkovny. Jsou to typy venkovských šumařů. – Nejdříve přišel klarinetista, vyzáblý, ježaté kníry, červený nos, černou čepici s černožlutou kokardou a prýmkmem téže barvy – ošumělý černý kabát, pod paží partesy. Vešel na kruchtu, nesundal čepici, rozložil partesy a zkoušel na klarinet škály. Po něm za chvílku přišel druhý hudebník s křídlovkou. Zavalitý člověk. Vyžádal si od klarinetisty „a“. Klarinetista je vzal – a on je na křídlovku zkoušel. Potom přišel třetí, čtvrtý, pátý. Všichni zkoušeli své nástroje a ladili.

VÁCLAV (*dupne si a zavýská furiantsky*): Jujujujuchuchú; Verunko, už jsi moje! – Jujujuchuchú!

BUŠKOVÁ, DUBSKÁ (*projevují souhlas*).

EHRMANN (*který také poslouchal – k hudebníkům*): Páni muzikanti, intrády!

HUDEBNÍCI (*hrají krátké intrády*).

PETR (*radostně*). Pojd' sem, nevěstičko- - ať ti udělám křížek – – (*Políbí Verunku na čelo a udělá jí křížek.*)

DUBSKÁ, BUŠKOVÁ (*objímají a líbají verunku*).

BUŠEK a DUBSKÝ (*hovoří tiše spolu*).

HABRŠPERK (*jde k Václavovi*). Pámbu dej štěstí, Václavičku!

VÁCLAV (*srdečně*): Dejž to pámbu, mistře! (*Připíjí si.*)

VERUNKA (*mluví s Buškem, Dubským, Dubskou a Petrem*).

HABRŠPERK (*důvěrně*): Václave – s dovolením, že vytrhuju, prosím vás na slovíčko.

VÁCLAV (*vesele*): I s radostí!

VÁCLAV a HABRŠPERK (*jdou do popředí*).

HABRŠPERK (*důvěrně a opravdově k Václavovi*): Václave – myslíte, že psal Bláha ten paličský list?

VÁCLAV (*upřímně*). Hrom mě zab, když to myslím.

HABRŠPERK: Milý Václave, to vy ani nevíte, jak on si to bere. Div, že se z toho nezblázní. On si vám rval vlasy z hlavy a křičel: „Já že bych měl platit ve vsi za paliče? To bych se radši zabil!“

VÁCLAV: No, a kdo myslíte, že tu paličskou ceduli psal?

HABRŠPERK (*škrábe se za ušima; chytrácky*): Inu, milý Václave, to víte, já viděl kus světa a to člověk zbejstří na rozumu, (*chytrácky, ale zdlouhavě*.) Rozumíme, v tom je nějaké taškárství. Já bych měl na někoho pútah, ale prosím vás: tohle je věc, která se může dostat až ke kriminálu, rozumíme? – Ale já bych nerad, aby to na Bláhovi zůstalo – já si vzal do hlavy, že to něk vyšetřím. (*Náhle vesele*.) Ale víte co, Václave, neberme si to tak k srdci. – Vy jste dnes dostal svou Verunku – a máme poui – Tak radši pijme, tancujme, vejskejme a myslíme si, že poctivýho člověka pámbu neopustí – (*zdvihne sklenici*.) Na zdraví panny Verunky!

VÁCLAV (*vezme svou sklenici, ťuknou si*): Taky na vaše! (*pijí*.)

HABRŠPERK (*tváří se rozjařeným*): Ale poslyšte, Václavičku, vy byste mně moli‘ udělat nákou radost Já slyšel tuhle v neděli v Rotících zpívat tu písničku o tom hraběti Fridolínovi – víte tu: (*Zpívá*.) „Na hranicích města německýho...“ a ta se mi tuze výborně líbila. Poslouchejte, Václavičku, krejčojc Krystýna má tu písničku opsanou. To víte, já jí nemůžu o ni říct, ale vy byste se ji moh od ní vypůjčit a pod rukou moh byste mi ji půjčit.

VÁCLAV (*ochotně*): I S radostí – (*Kozhliží se po šenkovně, ale nevidí Krystýnu*.) Jak přijde, hned jí řeknu.

HABŠPERK: Jářku, Václave, ať o tom tatíkovi nic neřekne... To víte...

VÁCLAV: I tot’ se ví.

KRYSTÝNA (*s několika děvčaty vejde středem*).

VÁCLAV: Tu je! Krystýnko, hej... Krystýnko!

KRYSTÝNA (*jde do popředí k Václavovi*).

VÁCLAV (*podává jí sklenici piva*). Krystýnko, připij mi – na tvou krásu.

KRYSTÝNA (*otře si rukávem ústa – hloupě*). Stále zdraví, pane Václave!
(*Pije.*)

HABRŠPERK (*poodstoupí*).

FIALA (*šťouchá ženu, ukazuje, že jí dává Václav připít a oba mají z toho radost*).

VÁCLAV: No, Krystýnko, to si dnes ňák zatancujem! - -

KRYSTÝNA (*otírá si rukávem ústa*): I já bych ráda – jen jest-li mě někdo vezme k tanci.

VÁCLAV (*se selskou galantností*): Takovou hezkou holku – to by bylo zle!

KRYSTÝNA (*hloupě*): Jó, holečku, já jsem chudá holka a chudejch holek si nikdo nevšimne.

VÁCLAV: Ale jdi, Krystýnko, jak ty už jistě ňákýho máš!

KRYSTÝNA (*hloupě*): I nemám! Kde pak! Pajmáma říká, že přej mám na namlouvání času dost, a pantáta říká, kdyby mě s ňákým natrefil, že mi nařeže.

VÁCLAV: Vždyť on to tak zle nemyslí.

KRYSTÝNA: A jak pak ne?! Koukejte, onehdy večír jsem stála u kapličky pod lípama (*ostýchá se a žmoílí cíp zástěrky; hloupě*) s tvarišem kovářojc – a když jsem přišla domů, už to pantáta věděl a dopálil se a odepjal pásek a dal mi čtyry přes záda (*ošívá se*).

VÁCLAV: Chudinko! (*Podává jí sklenici.*) Zapij tu žalost'.

KRYSTÝNA (*pije*).

HABRŠPERK (*pozoruje Václava a Krystýnu*).

VÁCLAV (*obratem*): Ale poslouchej, Krystýnko, ty prej máš opsanou tu písničku o tom hraběti Fridolínovi – ty bys mi udělala náramnou

radost, kdybys mi ji půjčila, já bych si ji taky opsal –

KRYSTÝNA (*s hloupým chytráctvím*): Kdybych já věděla, že mě dnes vezmete k tanci- - -

VÁCLAV: I, Krystýnko, já tě provedu, že na to bude celá ves koukat!

KRYSTÝNA (má radost). Tak já vám pro ni hned dojdu.

VÁVLAV: Víš – tatíkovi o tom nic neříkej...

KRYSTÝNA: I ne. – (*Hloupě.*) Víte, Václave, oni o mně holky ve vsi říkají, že jsem hloupá a že se mnou nechce nikdo ani tancovat. Ty puknou vztekem, až uhlídají, že vy se mnou tancujete, (*utře si nos rukávem.*) O je! Tak UŽ pro ni jdu. (*Učiní krok a vrátí se.*) Víte, Václave, já nejradši tancuju štajdyš, víte, takhle. (*Tancuje hloupě v 3/4 taktu do pozadí, otře si nos rukávem a odejde.*)

Zároveň.

(*Připíjeli si v pozadí PETR, DUBSKÝ, VERUNKA, DUBSKÁ, BUŠEK a BUŠKOVÁ sklenicemi piva.*)

EHRMANN (*vejde mezi ně, plazivě*): Phane starosto, pantáto Bušku, phajmámo – Tahle smlouva by se měla zapít něčím jiným než pivem... Řekněme příkladně takhle nějakým punčem. Já mám výborný ruský punč- - - zrovna z Ruska...

DUBSKÝ (*furiantsky sice, ale mírně*): Tak ho přineste, Marku, já platím, co se ho vypije. (*Pánovitě.*) Přineste pět flašek!

EHRMANN: Hned je tu, pantáto, hned! (*Odchází.*)

BUŠEK (*vyskočí, popadne odcházejícího Ehrmanna za límec a vleče jej do popředí*): Počkej, Marku! Ten punč platím já! (*Furiantsky.*) Přines deset flašek!

EHRMANN: S radostí, pantáto. (*Odchází.*)

DUBSKÁ (*živě k Dubskému*): Poslouchej, Filipe, tu hanbu si neuděláš, aby Bušek ten punč platil!

DUBSKÝ (*vyskočí prudce – furiantsky*): To ne! Máš pravdu! (*Běží za*

Ehrmannem.) Počkej, Marku! (Vede Ehrmanna zpět.) Ten punč platím já!

BUŠKOVÁ (*k Buškovi furiantsky*): Poslouchej, Starej, ty se předce nedáš před celou vsí zahanbit, žes ten punč nechtěl platit!

BUŠEK (*furiantsky*): To ne! (*Popadne Ehrmanna za límec kabátu.*) Ten punč platím já!

DUBSKÝ: O ne, Jakube, ten punč platím já! (*Tahá Ehrmanna s druhé strany.*)

BUŠKOVÁ (*k Buškovi*): Starej, nepovol!

BUŠEK (*rozpálen*): A já povídám, že ten punč platím já.

DUBSKÁ (*k muž*i): Filipe, nepovol!

DUBSKÝ: Já ho platím, rozumíš! To by bylo pěkný, aby se řeklo, že mám v obci dva grunty a že jsem o smlouvách neplatil punč!

BUŠEK (*tím uražen – furiantsky*): A poslouchej, Filipe, ty snad chceš říct, když já mám jen jeden grunt, že nemůžu ten punč zaplatit? (*Tvrdošijně.*) A vidíš, Teď teprv nepovolím, a kdyby mělo na to prasknout deset strychů pšeničných polí!

DUBSKÝ: No, no, Jakube, tohle já nechtěl říct – já tě dokonce nechtěl urazit! Hrom mě zab, že ne! (*Tvrdošijně.*) Ale platit budu já, už proto, že jsem starostou obce, rozumíš! A to víš, já jdu na čest! – Marku, přineste deset flašek punče! –

BUŠEK (*vyskočí a udeří prudce pěstí o stůl a mluví furiantsky*): Stůj, Marku, nebo – (*Hrozí mu holbou chytrácky ke své ženě.*) Počkej, Stará, já ho seknu! (*K Dubskému.*) A víš ty co, Filipe (*udeří pěstí o stůl. Křičí*), plat' si Teďy ten punč! Ale já ti ukážu, že my na našem gruntě taky jdeme na čest! Víš, já slíbil Verunce sedum tisíc přínosu, ale abys věděl, já mám v píseckej záložně (*udeří pěstí o stůl, furiantsky*) vosum tisíc! Já přidávám Verunce (*s důrazem*) tisíc zlatejch a Verunka má od této chvíle (*udeří zase na stůl*) přínosu vosum tisíc. (*Ukáže na susedy.*) Rozumíš? (*Furiantsky k sousedům.*) Vy jste svědky! Tu je ruka! (*Tuto poslední větu zpívá:*)

Tak, Filipe, a teď si můžeš ten punč zaplatit! –

VŠICHNI (*žasnou*).

BUŠKOVÁ (*furiantsky*): Tos dobře udělal, aby všichni viděli, že se na Buškojc gruntě taky nedají zahodit!

VERUNKA a **VÁCLAV** (*radují se – hra*).

DUBSKÝ (*v překvapení*): No, víš, Jakube, tohle je od tebe, jak se mezi pány říká, nóbl... No, dej pámbu štěstí!

BUŠEK: Dej pámbu Štěstí. (*Furiantsky k celé společnosti.*) O tomhle budou mluvit aspoň na pět hodin cesty ve vůkolí, co? –

BUŠKOVÁ (*furiantsky si podepře boky a samolibě*): No, to si taky myslím!

BUŠEK (*udeří dýmkou – furiantsky si houkne*). Marku, přines mi jednu cikáru!

PETR: Inu, jak povídám – furianti – všichni jste furianti a samí furianti – výrostkové, muži, děvčata, ženy – samej furiant! (*Obrátí se do pozadí k ostatním, kteří tuto scénu pozorovali.*) A myslíte, sousedi, že jsem já lepší než oni? I pámbu chraň! Vždyť jsem taky z toho kořene! (*Srdečně.*) Já mám dnes tuhle z těch dětí (*ukáže na Václava a Verunku*) takovou radost, že jistě navzdor svým pětasedmdesáti letům sám ještě nějaký furiantsky kousek vyvedu!

Výstup 3.

PŘEDEŠLÍ. KRYSTÝNA (*přišla středem, nese písničku*).

KRYSTÝNA (*k Václavovi důvěrně*): Tuhle je ta písnička!

VÁCLAV: Tak ti pěkně děkuju!

KRYSTÝNA (*utírá si rukávem ústa – hloupě*): Ale nezapomeňte mě vzít k tanci!

VÁCLAV: I to by bylo pěkný, abych tě nevzal!

KRYSTÝNA (*odejde mezi chasu do pozadí*).

VÁCLAV (*k Habršperkovi důvěrně, že to nikdo nevidí*): Tu je ta písnička!
(*Dá Habršperkovi písničku.*)

HABRŠPERK (*podívá se rychle a zvědavě na písničku – pak radostně*). Já to uhád! Já to věděl! (*Dupne si a vejská.*) Juchej! – My jsme vyhráli!

VÁCLAV (*pohlíží v úžasu na Habršperka a spráskne ruce*): Pro boha vás prosím, co to mluvíte? Proč se tak radujete? Co jste uhád?

HABRŠPERK (*chytráčky a radostně*): Inu – já – nu, já mám radost, že mám tuhle tu písničku o tom hraběti Fridolínovi! – To je vám, Václave, prachsetmordianská písnička! Až já ji začnu zpívat, to bude celá ves koukat! (*Tiskne Václavovi ruku.*) Aby vám to, Václavičku, pámbu tisíckrát vynahradil – že jste se ji pro mne vypůjčil. –

VÁCLAV (*stále v úžasu*). Ale pro boba vás prosím, tak mi předci povězte...

HABŠPERK: I to jo! (*Dá si furiantsky čepici na hlavu.*) A teď jim ukážeme, že se jich nebojíme! (*zpívá.*)

„Když jsem vandroval, muzika hrála,

a moje milá, ach, ta plakala.“

Juchej! (*Výská a odejde pozadím.*)

VÁCLAV (*pohlíží za ním s podivením a spráskne ruce, nevěda, jak vysvětliti si tuto Habršperkovu radost. K sobě*). Na mou duši, kdybych nevěděl, že je Habršperk moudřej člověk, tak bych řek', že se zbláznil. (*Jde ke stolu a přisedne k Verunce.*)

EHRMANN (*jde z pozadí a nese na velkém tácu asi dvanáct sklenic horkého punče*): Pane Starosto – pantáto Bušku – tu je punč, pravý ruský punč, voní pěkně, jako devandule.

DUBSKÝ (*vezme sklenici a podá ji Petrovi*): Vam, pantáto, jakožto nejstaršímu člověku ve vùkolí patří první sklenice.

PETR (*vezme sklenici*): Na zdraví panny nevěsty a ženicha! Ať žijou!

DUBSKÝ (*rozdal zatím sklenice Buškovi, Buškové a ostatním*).

PETR (*připíjí si s Verunkou a Václavem*).

VŠICHNI. Ať žijou! –

PETR (*připil Václavovi a Verunce; srdečně*): A já vám nyčko, dětičky, dám něco na památku.

VŠICHNI (*upřou zraky na Petra, který stojí ve středu v popředu jeviště*).

PETR (*rozepne si vestu a vyndá ze západří malý kožený pytlíček, který nosí na šňůrce kol krku a vyndá z něho čtyři zlaté peníze. – s vřelostí*): Koukejte, dětičky, tyhle ty zlatý peníze, to je vzácná památka. (*Položí si na každou ruku dva peníze.*)

VŠICHNI (*dychtivě a s napnutostí na ně pohlížejí*).

PETR: Ty už nosím na krku letos sedumapadesát let. Ach, kde jsou ty časy, kdy jsem je dostal! Bylo to roku třináctým za francouzský vojny. Za Napoliona, který se stal ze sprostýho vojáka císařem francouzským! Tenkrát, kde jaký chasník, musel na vojnu. Můj tatík, dej mu pámbu nebe, abych ušel vojně dal mě do panskýho dvora za kočího a že jsem uměl s konma výborně pěkně zacházet, udělal mne nebožtík honičky pan direktor Hruška svým kočím. A tu na jedenkrát přišlo na zdejší kancelář psaní od pana krajskýho z Písku, že pojede náš císař pán, to byl tenkrát císař František, s ruským císařem Alexandrem z Vídně na Prahu. A ti nejlepší panští kočové měli je vézt od panství k panství. Pan krajský psal panu derektorovi, jest-li má nějakýho spolehlivýho kočího, který by dovezl čtyřma ty dva slavné monarchy z Protivína do Čimelic. Pan derektor poslal pro mě mušketýra a povídá mi: „Petře, jest-li pak si to troufáš?“ – Abych vám, sousedi, pravdu řek, já se toho zalek. Ale hned mi zase napadlo, (*hrdě*) že to bude velká čest, když budu moct jednou říct, že jsem vez dva tak slavné‘ potentáty, a já prál: „Poníženě prosím, milostpane derektor, já si to poctivě troufám.“ – Nu tak dobrá, Petře, za tejden pojedeš čtyřma do Protivína.“ (*Pyšně.*) Od té chvíle celá ves na mně jinač koukala. Čtrnáctýho října roku třináctým jsem jel na noc do Protivína. – Císař František a císař Alexandr tam v zámku přenocovali. Městečko vám bylo

plný vrchností, knížat, hrabat, jenerálů a jiných vojanských pánů a cizích legátů. A všude plno našich modrých švališarů a ruských kozáků s píkami. Ráno zajel jsem s kočárem před zámek. Oba ti slavní monarchové sedli si do kočáru; ke mně na kozlík přisedl nákej ruskej jenerál – byl prej to nákej kníže – za kočár sedli dva myslivci, samý zlato. – Já udělal nad koňma tři kříže, sebe jsem taky požehnal křížem, prásk jsem bičem a vraníci letěli, jak vítr. (*Furiantsky.*) Lidičky, to byla podívaná! – Z daleka široka sběhlo se lidí na tisíce! – Před námi houf našich švališarů, za náuii řada kočárů s pány ode dvora, legáty a jenerály a naposled houf vouseatejch kozáků s píkami! A tak to šlo tropem až do Písku. – Tam vítal oba monarchy pan krajský, kraje pracheňského – tenkrát se ještě říkalo píseckýmu kraji, pracheňský. – A zas to šlo tryskem přes Čížovou, přes Mirotice – a moji vraníci letěli, že mi srdce v těle radostí jen hrálo. A když jsem zastavil v Čimelicích před zámkem, vystoupili oba monarchové z vozu. (*Radostně.*) A tu mi náš císař pán poklepal na rameno a řekl po česky: „Umiš dobře jezdit.“ – A dal mi tuhle ty dva dukáty. (*Ukazuje dukáty.*)

VŠICHNI (*na dukáty pohlíží s napnutím*).

PETR: A ruskej císař Alexandr, vysokej statečnej pán řekl mi něco po rusky – potom mi naši švališaři povídali, že taky řekl, že umím dobře kočírovat – a dal mi tuhle ty dva ruský zlatý peníze. Milí sousedi – celou cestu jsem si vám myslel, až se s mima budu loučit, že jim řeknu: „Aby pámbu všemohoucí vaši císařskou milosti při stálým zdraví a dlouhým panování zachovati ráčil.“ – Ale když mi ty peníze dali, tak se mi radostí oči slzami zalily a já nemoh ani slova ze sebe dostat. – (*Hrdě.*) A tohle jsou ty zlatý peníze, co jsem od těch dvou slavných monarchů dostal. (*Ukazuje peníze. Ke všem v hospodě.*) Co vám tu povídám, sousedi, to si dobře pamatujte a povídejte to svým dětem a vnukům; je to na věčný časy pro celou naši vesnici velká čest! –

VŠICHNI (*polohlasem přisvědčují*): To jistě! – To je čest pro celou naši vesnici...

PETR (*oddechne si a pokračuje*): Podnes nemoh jsem se od těchto peněz

odloučit – ale do hrobu je sebou nevezmu. (*K Václavovi a Verunce vřele.*) Z vás, dětičky, mám dnes takovou radost – a proto dám tobě (*k Václavovi*) můj vnuku na památku ten jeden dukát, který jsem dostal od našeho císaře pána a ten jeden ruskej peníz! A tobě, Verunko, dám ty druhý dva! (*Podává jim peníze.*) Ty vám přinesou štěstí a boží požehnání!

VÁCLAV (*dojat, políbí Petrovi ruku a přijme peníze*): Zaplat' vám to pámbu, dědečku.

VERUNKA (*vezme peníze, dojata políbí Petrovi ruku*): A dej vám pámbu ještě dlouhýho věku.

PETR (*srdečně*): No, dobře, dobře. Ale to mi, dětičky, ještě musíte slíbit, že ty peníze odevzdáte svému nejstaršímu dítěti, aby zůstaly na věčný časy v naší rodině na památku, aby ještě vaši vnuci a pravnuci věděli, že jejich praděd vzal z Protivína do Čimelie ty dva slavné císaře a monarchy!

VÁCLAV: To vám, dědečku, slibuju.

VERUNKA: Slibuju,

VÁCLAV: Ať žije náš dědeček

VŠICHNI (*srdečně*): Ať Žije! Ať Žije! – (*Intráda.*) Petr (*děkuje všem radostně, jsa dojat*). I dejž to pámbu, lidičky, dejž to pámbu a taky vám za to, že mně máte tak rádi! – (*Jaře*). Ale když už jsem dnes tak rozveselen, jako za svých mladejch časů, tak vám lidičky ještě zazpívám jednu starodávnou písničku, kterou jsem před muzikou zpíval, když jsem si svou nebožku Marjánku namlouval. (*Teskně.*) Leží tam už patnáct let za tou bílou zdí radotického hřbitova! (*Vesele.*) Ať se jí po této její zamilované písničce tráva na hrobě zazelená, aby věděla, že její starej pořád na ní vzpomíná, (*k hudebníkům.*) Jářku, páni muzikanti, přiznávejte mi! (*Zpívá za průvodu hudby.*)

„Znám já jeden krásný zámek,
nedaleko Jičína,

a v tom zámku jest ovčáček

má překrásnýho syna.

A v tom zámku jedna panna

ta ovčáčka milovala,

psala jemu v tajnosti

plné srdce radosti.“

(Dupne a vesele zavejská.) juchúchúchú!

VŠICHNI (na jevišti opakují poslední dvě řádky). Potom ozve se za scénou zpěv. Bláha a Habršperk vrací se do hospody. Zpívají za scénou rozpustile:

Šly panenky silnicí, silnicí – cí,

potkali je myslivci, myslivci – cí.

Kam, panenky, kam jdete,

která si mne vezmete.

(Nyní vejdou do šenkovny.)

VŠICHNI (v šenkovně): Co to? Co to?

HABRŠPERK a **BLÁHA** (vejdou; drží se kol krků a zpívají rozpustile a furiantsky dále):

Ta maličká, ta je má, ta je má, má!

Ta má oči jako já, jako já, já!

FIALA a **JINÍ** (volají): Palič! Palič!

BUŠEK (spatřiv Bláhu a Habršperka. Udeří vztekle oběma pěstěma o stůl): Koukejte, ten palič už je tu zase. (k chase do pozadí.) Jářku, chasníci, já platím vědro piva, když ho vyhodíte!

CHASA (chce se vrhnouti na Bláhu): Ven! Palič ven!

DUBSKÁ (důvěrně Petrovi něco šeptá a ukazuje na Bláhu).

PETR (*postaví se před Bláhu proti chase a zvolá rázně*): Ho, ho, chasníci, jen pomalu, ještě jsem tu já!

CHASA (*se velice zarazí*).

BUŠEK (*jest tím velice překvapen*). Co...

PETR (*s vysoká*): Jářku, mládenci, kterej pak z vás muže na to složit smrtelnou přísahu, že Bláha ten paličskej list psal? Co?

CHASA (*jest úplně ticha a rozpačitá; tiše*): Inu – my –

PETR: No tak vidíte, mlčíte všichni, (*k Buškovi rázně*.) A můžeš snad ty, Bušku, složit na to smrtelnou přísahu, že Bláha ten paličskej list psal? Co?

BUŠEK (*rozpačitě a zaražen*): Nu, Víte, pantáto – (*zase směleji*.) Ale jak ono se to ukáže, že to nikdo jinej nepsal, než on!

PETR (*s důrazem*): Nu, tak dohře, tak Teďy počkej až se to ukáže – a dej mu pokoj!

BUŠEK (*zase začíná*): Ale já povídám –

PETR (*rázně*). A já povídám, vyhodit hosta z hospody, to nejde jen tak! – V hospodě je od jakživa každej pánem, kdo může platit. A to Bláha jistě může!

BLÁHA (*vyndá starou odřenou koženou tobolku a udeří jí o stůl. Furiantsky*): A to taky že můžu!

PETR (*radostně*): No vidíš! (*Vážně*.) A poněvadž mu ještě nikdo nedokázal, že tu paličskou ceduli psal, tak muší každej, kdo se ho chce dotknout napřed udeřit mně. (*Postaví se proti chase*.) Chasa (*zaražena ustoupí*).

PETR (*furiantsky*): Mně, člověka pětasedumdesátiletého, kterého vyznamenali dva nejslavnější monarchové!

(*Ticho. – Všichni jsou zaraženi*.)

PETR (*furiantsky, ale skoro posměšně*) Tak jářku, kdo mně chce uhodit? Kdo?

(Delší přestávka.)

PETR: No, vidíte – vaše svědomí se vám ozvalo a vy si netroufáte dotknout se mně! *(Smířlivě a mírně.)* Tak nechte nyčko Bláhu na pokoji, obveselujte se ve vši počestnosti a kdo ten paličskej list psal, to vyšetří obecní výbor a soud.

DUBSKÁ *(k Petrovi srdečně):* Pantáto, tohle byla moudrá řeč!

HLASY *(mezi sousedy a chasou):* Ano – moudrá řeč – To je boží pravda!

BUŠEK *(jeví nevrlosí – k sobě):* E, co se ten dědek do toho plete- - -

BLÁHA *(dojat, srdečně k Petrovi):* Aby vám to, pantáto, pámbu na stotísíckrát vynahradil.

PETR *(odmítá díky pokynem ruky):* Naděl pámbu ... naděl pámbu!

BLÁHA *(obrátil se pak k Buškovi – furiantsky).* Abyste aie pantáto Bušku a vy chasníci věděli, že já mám dobrý svědomí a že se tak bned někoho neleknu. *(Vyndá z tobolky pětku a hodí ji furiantsky muzikantům na pult kruchty.)* Páni muzikanti, tu je pětko, zahrajte mi solo!

BUŠEK *(furiantsky):* Cože? Solo? Na to bych se – podíval. *(Vyndá z vesty desítku a udeří ji na pult před muzikanty).* Tuhle je desítka! Zahrajte solo mně!

BLÁHA *(furiantsky):* A na tohle bych se zase já podíval! Já platil dřív!

BUŠEK *(furiantsky):* Ale já dal o pětku víc, a jsem první radní! Mě se musí hrát solo napřed!

BLÁHA: A já povídám, od jakživa se hrálo dřív tomu, kdo dřív platil at to byl sedlák nebo podruh!

BUŠEK: A já povídám že se bude hrát mně!

BLÁHA: A já povídám, že se bude hrát mně!

BUŠEK *(postaví se před muzikanty):* A tak já chci nyčko slyšet, komu budete hrát solo napřed: jemu nebo mně?

BLÁHA *(učiní totéž):* Jemu nebo mně?

PRVNÍ MUZIKANT (nahne se přes kruchtu dolů): S dovolením, pantáto, nemějte nám to za zlý, ale muzika od jakživa hraje solo tomu, kdo dřív zaplatil.

BUŠEK (*urazen – furiantsky*): Cože – já jsem první radní a vy mi nechcete hrát solo napřed – I to by byl v naší obci krásnej pořádek!

PRVNÍ MUZIKANT: Nehněvejte se, pantáto- - -

BUŠEK (náhle obrátí, posměšně): Tak vy mně nechcete zahrát solo? Nu tak je taky dobře — tak si zahrajte tuhle Bláhovi solo... (*K Bláhovi zlostně*). Ale abyste věděl, Bláho, až se bude zejtra odpoledne jednat v obecním výboru o to ponocenství a o tom paličským listu, (*následující slova zpívá*) tam budu mít zase (*s důrazem*) Sólo já!

BLÁHA (*furiantsky*): A vidíte, pantáto, to není pravda. V hromadě budu mít taky já sólo!

BUŠEK (*s opovržením*): Cože? Vy? Vy? Všichni. On? Bláha? Hoho!

BLÁHA (*rázně k celé hospodě*): Ano, já, protože už vím, kdo ten paličskej list psal.

DUBSKÝ (*překvapen*): Cože? Vy že to víte?

VŠICHNI: Vy že víte – On že to ví! –

BLÁHA. Ano, já to vím – a mám na to v ruce důkaz!

FIALA (*ulekne se – k sobě*): On Že – –

VŠICHNI (*překvapeni*): Důkaz? Důkaz že má?

BUŠEK. Důkaz? Ohp! To je zas nějaký nový taška řství!

VERUNKA (*jej chláholí*): Ale pantáto — –

BLÁHA. Ano, důkaz a takový důkaz, že zejtra večer povedou někoho z naší obce v železech do Písku ke krajskému soudu! – Abyste to věděli!

VŠICHNI (*jsou zaraženi*).

BUŠEK. A to jsou samý taškářský řeči!

BUŠKOVÁ a **VERUNKA** *(jej chláholí)*.

FIALA *(jeví úzkosti)*.

BLÁHA. Tak! Tak! A nyčko, páni muzikanti spust'te... Já mám solo... aby takovej pyšnej gruntovník věděl, když má chudej člověk dobrý svědomí, že taky tý pětky nelituje... *(Vezme si sklenici piva. Jásá)*. A já si Teď vyberu tu nejhezčí tanečnici z celý vesnice! Já si vyberu tu, která je mi z celý vesnice nejmilejší! To bude děvče, krev a mlíko! Jak by ji malíř vymaloval! To bude děvče, jako ta nejkrásnější růže, co kvete v panskej zahradě. - -

(Rozhlédne se vůkol po tanečnicích, z nichž některé tlačí se do popředí, – prozpěvuje si, náhle však přiskočí k Habršperkovi a popadne jej – zároveň mluví srdečně.) Pepíku, můj Starej, věrnej kamaráde, tohle solo si zatancuju s tebou! *(Popadne Habršperka, zavýská a tančí s ním)*.

Hudba spustí.

HABRŠPERK. Ale Valentýnku!...

OBA *(zpívají zároveň s hudbou)*: Hujdadra! Hujdadra!

Zároveň: Opona padá.

JEDNÁNÍ III.

Světnice u představeného Dubského. V pozadí vchod z venku, na levo vchod do druhé světnice, na právo okno. Na levo v koutě velká zelená kachlová kamna s plotnou na vaření – kol kamen lavice. Nad kamny zavěšeny jsou na šňůrách od stropu dvě tyčky, na nichž se suší prádlo. V pravém koutě stůl s trnoží, v koutě za ním do rohu lavice. Z předu u stolu stolice. Na zdích obrazy svatých, malované na skle – v koutě nad stolem na hrubé, černě natřené konsole na zdi zavěšena jest zasklená skříňka se soškou panny Marie, vystrojenou v hedvábné, krajkami obroubené šaty. Soška má na šňůrce na krku tovary a dvacetníky. Za obrazy svatých jsou zastrčeny svíce kočičky. U dveří v pozadí visí kroupka se svícenou vodou. V levo v popředí malý stolek. Světnice je čistě vybílena a na zdích vůkol asi půl druhého metru od podlahy je zelený „štráf“, nad ním primitivně, skrze patronu malované „kytky“. Na právo v popředí před oknem jest obraz – hrubý kamenotisk dosti nemotorně vodovými barvami omalovaný, představující vojáka v uniformě. Hlavička je vystřižena z fotografie a přilepena k tělu. Za obrazem zastrčeny jsou dvě zvadlé větvičky chvoje. Pod obrazem visí klec, v níž poskakuje kos.

Výstup 1.

U malého stolku na levo sedí DUBSKÁ a PETR a přebírají hrách;
VÁCLAV, později MARKÝTKA.

VÁCLAV (*stojí před klecí a hraje si s kosem*): Ano, ano, můj zlatý ptáčku
– dnes jsi u nás poslední den; zítra donesu tě Verunce!

MARKÝTKA (*pozadím*): Pochválen Pán Ježíš Kristus!

VŠICHNI: Na věky amen!

MARKÝTKA (*k Dubské poněkud nesměle*): Teta, já k vám přicházím k
vůli té paličské ceduli, co má vo ní nyčkom hromada jednat.

DUBSKÁ (*jeví zvědavost*).

MARKÝTKA: Víte, teta, já si myslím, že jsem včera u muziky poznala po hlase tu ženskou vosobu, co tu paličskou ceduli na kapličku přilípla.

PETR, DUBSKÁ, VÁCLAV : Že jste ji poznala? Ale jděte? A která to byla?

MARKÝTKA: Inu, já myslím, že to byla ta Krystýna těch krejčojc.

PETR (*překvapen, chápe*): Na mou duši, to by mohlo bejt pravda!

DUBSKÁ (*jako by chápala*): Panenko Maria sepekovská!

VÁCLAV (*udeří se do čela*): Inu, když jsem si tohle nemyslí! (*k sobě*.)
Naposled proto chtěl včera Bláha...

DUBSKÁ (*rázně*): No, počkejte, Markýtko, za chvilku se tu sejde výbor; já jim promluvím do duše.

MARKÝTKA (*srdečně*): Já jen proto, teta, aby skrze mně nepřišel nevinej člověk do nechčesti. To Bůh chraň!

PETR: No, panno Markýtko, to je vidět, že jste pořádná osoba.

MARKÝTKA (*zadívala se zatím na obraz vojáka*): Prosím vás, teta, kdo pá je tuoleten voják?

DUBSKÁ (*dojata vzpomínkou – sdílně*). To je můj nebožtík syn Josef, co padl roku šedesátým šestým v bitvě u Náchoda.

MARKÝTKA (*soucítěně*). Chudák, dej mu pámbu nebeský království – to byl nákej hezkej člověk!

PETR (*srdečně*). A jak byl hodný – oh!

DUBSKÁ (*ukazuje na jiný obrázek*): Koukejte, Markýtko, tuhle je ten Náchod – co byla ta bitva. (*Ukáže na větvičku chvoje*.) A tahle větvička chvoje, ta je ze stromečku, kterej roste na těch šachtách, co jsou v nich ty padlý vojáci pochovaní! Tu jsem si tam sama utrhla na památku!

MARKÝTKA (*dojata – srdečně*): Tak vy jste tam taky byla, teta?

DUBSKÁ (*teskně*): Byla jsem tam, byla.- - - Když přišla od ouřadu zpráva, že náš Josef v tej bitvě pad, tak jsem myslela, že přijdu lítostí o rozum. Dvě leta jsem toužila, abych předci věděla, kde mý dítě odpočívá – loni z jara jsem s Václavem a tuhle s dědečkem sebrala, jeli jsme s formanem do Prahy. Z Prahy jsme šli do Starý Boleslave...

PETR: Víte, panno Markýtko, to je tam, co zabili svatýho Václava.

MARKÝTKA: Já vím.

DUBSKÁ: Odtamtud jsme jeli na Nový Bydžov, Jaroměř a Skalici až do Náchoda. To je vám, jak tuhle vidí ti (*ukazuje na obrázek*) město a na vrchu starej zámek a tuhle na kraji lesa jsou ty šachty. Nasázeli tam lesních stromků a květin, je to jako zahrádka a ve prostřed je kříž. A tam leží taky náš Josef. Ubohý dítě! (*Pláče.*) Bylo to pro nás smutný podívání. Klekli jsme si u těch šachet a pomodlili jsme se za jeho duši. Potom jsme dali v městečku na mši, aby mu pámbu dal lehký odpočinutí.

PETR (*utírá si šátkem slzy*).

MARKÝTKA (*utírá si zástěrkou slzy*).

DUBSKÁ: Od tý doby, co jsem viděla jeho hrob, je mi volněji. Letos z jara tam byl tatík. (*Stírá si slzy.*)

MARKÝTKA (*s pláčem*): Teta, neplačte – Bůh tomu tak chtěl, měl ho rači.

DUBSKÁ (*utírá si oči zástěrkou*): To nám pan farář taky říkává. Pánu bohu poručeno. (*S povzdech.*) Ale ty vojny by snad předci nemusely bejt...

(*v síni se ozve hovor – hlasy: dubského, buška, šumbala a koženého,*)

Výstup 2.

ŠUMBAL, BUŠEK, KOLENY a učitel KUDRLIČKA – za nimi
DUBSKÝ. PŘEDEŠLÍ.

DUBSKÝ: Tak jen dál, sousedi, jen dál.

BUŠEK, ŠUMBAL: Pochválen pán Ježíš Kristus!

DUBSKÁ: Až na věky amen!

UČITEL (*pozdravuje Dubskou a Petra podáním ruky a kloní se uctivě*).

DUBSKÝ: No – tak schází nám ještě strejc Šmejkal. – Václave, dojdi pro něj! –

VÁCLAV: Už jdu, pantáto! (*k Petrovi.*) A taky povím Bláhovi, že začalo sezení výboru, on mě dnes ráno o to prosil. (*Odejde.*)

KOŽENÝ (*vyndá z kapsy odřenou knihu „Obecní řád pro království české“*): No, kdyby i nakrásně Šmejkal nepřišel, tak můžeme jednat bez něj, protože tuhle obecní zákon ustanovuje, paragraf čtyřcátý třetí: (*Čte, ale chatrně a pracně; slabikuje.*) „Výbor může platná usnesení činit, když je víc než polovice údů pospolu“...

ŠUMBAL: Prosim vás, sousede, nechte toho ctění, soukáte to ze sebe, jako cuckovitou koudel.

KOŽENÝ: Poslouchej, Šumbale, tohle je zákon a zákon není žádná cuckovitá koudel – rozumíš? (*Dobírá si ho na oplátku; posměšně.*) No, kam pak jsi včera zalez, žes ani k muzice nepřišel?

ŠUMBAL (*zarazí se, váhavě*): Mně bylo nák nanic, pálila mě záha.

KOŽENÝ (*jizlivě*): To nejspíš po těch bramborách, kterejma prej tě žena včera celej den krmila.

ŠUMBAL (*popuzen*): Poslouchejte, Koženej, vy jste od jakživa šťoural.

KOŽENÝ (*se směje, máje vědomí, že ho t'al do živého*).

DUBSKÁ (*zatím vyprovodila Markýtku středem, vrátila se a zasedla na své dřívější místo*).

Výstup 3.

PŘEDEŠLÍ. ŠMEJKAL (*vejde středem; má levou tvář ohromně oteklou a zavázanou červeným šátkem – uzlem na temeni; jde až do popředí*).

VŠICHNI (*se dají do hlasitého smíchu*).

ŠMEJKAL (*nevrle*): No tak, co se smějete, blázni? Rojily se mi včeličky, dvě mi vlezly pod kuklu a daly mi žíhadlo.

DUBSKÝ: Ale ty vypadáš!

VŠICHNI (*se smějí*).

ŠMEJKAL (*dopálen*). Vypadáš! – Kdyby byly píchly tebe, měl bys taky hubu jako měchejř. (*Sedne si nevrle.*)

VŠICHNI (*zatím zasedli ke stolu, který si přinesli více do popředí*).

UČITEL (*rozložil si na stole spisy*).

VŠICHNI (*si nacpali a zapálili dýmky; čepice mají na hlavách*).

DUBSKÝ: No tak, sousedi, začneme. Tak jsou tu dvě žádosti za to ponocenvství v naší obci: Fialova a Bláhova. Tak řekněte nyčko, komu to chcete dát.

ŠMEJKAL (*nevrle*). Mně je to jedno, ať je ponocným Petr nebo Pável, jen když mi dá pozor na mé včeličky, aby mi je zloději nevylopali!

BUŠEK (*dosti drsně*). Vy taky myslíte, že jsou jen vaše včeličky na světě!

ŠMEJKAL (*nevrle*): Vždyť já to od ponocného nežádám zadarmo –já mu dám za to každéj rok k vánocům housku a flašku jalovcový kořalky.

BUŠEK: Já, jakožto první radní v obci, myslím, že to ponocenvství předci nedáme Bláhovi, kterej hrozil, že celou ves vypálí – nýbrž že ho dáme Fialovi.

DUBSKÁ (*vrazí mezi ně – rázně*). Tak, vy sousedi pořád ještě myslíte, že to psal Bláha?

BUŠEK (*posměšně*): A vy tomu věříte, co Bláha včera v hospodě mluvil? To je vidět, že jste hloupá ženská. To bylo nové taškárství, který si vymyslel I aby se z toho dostal!

DUBSKÁ (*chce Bláhu hájit*): Jářku, sousedi, já vám povídám...

KOŽENÝ: Poslouchejte, sousedko, jak pak vy nám můžete mluvit do obecních záležitostí, co? (*Ukazuje knížku.*) Tuhle v obecním zákoně stojí paragraf třicátý druhý, že policejní orgány – a to je rozumíme taky příkladně ponocnej – ustanovuje výbor. (*Ostře.*) Ale nikde tu nestojí, že má taky představená do toho co mluvit.

DUBSKÁ (*rázně a popuzena*): A vidíte, to je zrovna hloupá věc, poněvadž je kolikrát jedna ženská chytřejší než celej výbor! – A já vám to ještě jednou povídám, že tu ceduli Bláha nepsal. – Pane učitel, co tomu říkáte vy?

UČITEL (*vstane, uctivě a vážně*): Slavný obecní výbore. Tuhle je žádost Valentýna Bláhy za udělení ponocentství ve zdejší obci (*ukáže list*); a jest vlastnoručně psána starodávným písmem, čili švabachem, neboližto, jak my učitelé říkáme, kurentem, jakým píšou lidé ze starších škol. – (*Vezme paličský list.*) Ale, slavný obecní výbore, tento paličský list jest psán pěkným novým písmem, které my učitelé nyní dítkám vštěpujeme – čili tak zvanou latinkou.

BUŠEK (*posměšně*): No, bodejť – Bláha by si to sám napsal, že vypálí celou ves, ne? Ten je drbanej! To si můžete pomyslit, že si to dal od někoho napsat.

KOŽENÝ: Ten nebyl pro darmo na vojně!

BUŠEK: Tak vidíte, Dubská, že se ho marně zastáváte, (*k výborům.*) A víte co, nechrne všech pleskūtřesků a hlasujme. (*K šumbaiovi.*) Ty, Šumbale, předce taky dáš hlas Fialovi, co?

ŠUMBAL (*rozpačitě*): No víš, já taky myslím, že to Bláha nepsal, ale abych měl s ženou pokoj, dám hlas tomu lumpovi Fialovi.

BUŠEK (*prudce*): Fiala je pořádný člověk, rozumíš? – Tak, kdo hlasuje pro Fialu? – Já jo!

ŠMEJKAL: No, když tuhle první radní myslí, že je Bláha palič, tak já hlasuju pro Fialu.

KOŽENÝ: A já taky.

ŠUMBAL (*nevrle*). No, pro mě, tak já taky.

DUBSKÝ. Já hlasovat nebudu.

BUŠEK: A proč? Ty předci musíš hlasovat!

KOŽENÝ (*horlivě*): Oho – to nemusí! (*ukazuje knihu.*) Tuhle obecní zákon dovoluje, že kdo nechce lílasovat, tak že nemusí!

UČITEL (*počítá hlasy*): Jest Teďy většinou čtyř hlasův zvolen za ponocného František Fiala, krejčí zde...

VŠICHNI (*krom Dubského*): Ano.

ŠUMBAL (*nevrle*) Nu, Teďy pro mne – ano.

DUBSKÁ (*zlostně mluví s Petrem, který přebíral dosud hrách do hrníčku, ale dobře poslouchal a hrou jevil svoji náladu*).

BUŠEK (*jde k oknu, otevře a volá ven*). Vojto, dojdí pro Fialu, aby sem přišel.

VOJTA (*venku drsně a posměšně*). Von tu beztoho už půl hodiny vokolo chalupy vočumuje!

DUBSKÝ: No, a což, sousedi, máme dát ten paličskej list žandarmerii?

BUŠEK: A toť se ví, že jo! Což můžeš vzít na sebe to zodpovídání, kdyby se ve vsi něco stalo.

Výstup 4.

FIALA. PŘEDEŠLÍ.

FIALA (*úlisně a plazivě*): Pámbu rač dát šťastný dobrý odpoledne.

DUBSKÝ: Dejž to pámbu. Tak, Fialo, obecní výbor vám dal to ponocenství.

FIALA (*úlisně*): Zaplat' pámbu, pane starosto, a všechněm pánům sousedům zaplat' to pámbu na stotisíckrát, že jste si vzpoměli na chudýho člověka a otce od sedmi dětí.

UČITEL (*zatím píše*).

DUBSKÝ: Tak služte obci věrně a budete mít za to ročně sto třicet zlatejch

a každej souseď vám dá něco k vánocům. A tuhle vám odevzdávám obecní troubu ponůcku a tuhle obecní kožíž na zimu. (*Vyndá obě věci z almary a dá je Fialovi.*)

FIALA: Tot' abych si ten kožíž přeci sprubíroval. (*Pověsí si buvolí roh kol krku a hodí si kožíž přes rameno.*)

Výstup 5.

PŘEDEŠLÍ. MARTIN.

MARTIN (*kluk asi 16letý, vrazí bez čepice všecek uřícen do světnice, přiskočí k Buškovi a křičí rychle*): Pantáto! Pantáto! V našich bramborách leží zajíc jako jehně.

BUŠEK (*vyskočí divoce, zapomene na všecko vůkol sebe – vášeň pytlácká vzplane v něm – mluví vytřeštěně*): Kde? Kde?

MARTIN (*rychle*): Pojd'te, já vám ho ukážu!

BUŠEK (*rychle k sobě*). To vyprubíruju tu novou brokovnici. (*Popadne čepici a chce odkvapiti.*)

DUBSKÝ (*domlouvá mu*): Ale Jakube, vzpamatuj se, co myslíš? Slyšíš?

BUŠEK (*ve chvatu*): I dej mi Svatej pokoj! (*Odběhne s Martinem středem.*)

VÝBOROVÉ (*pozastavují se nad tím. – Hra*).

DUBSKÁ: Inu, to víte, jak slyší Bušek o zajíci!

ŠMEJKAL (*k Fialovi*): Poslouchejte, Fialo, když mi budete dobře hlídat moje včeličky, aby mi je zlodějové nevylopali, tak dostanete k vánocům housku a flašku jalovcový kořalky.

FIALA (*úlisně*): I to budu, pantáto, to budu!

Výstup 6.

PŘEDEŠLÍ. VÁCLAV vede BLÁHU; oba vejdou středem. BLÁHA má v ruce písničku, kterou včera dostal VÁCLAV od KRYSTÝNY.

VÁCLAV (*radostně*). Páni sousedi, to vám nesu veselou novinu!

VŠICHNI (*jeví překvapení*): Co se stalo? Co?

BLÁHA (*zdvořile, ale chytráčky*). Inu, páni sousedi, jak jsem včera v hospodě prál, já vyzpytoval, kdo psal tu paličskou ceduli a mám na to důkaz.

DUBSKÁ (*radostně*). Tak vidíte!

DUBSKÝ, ŠUMBAL, a PETR (*s interesem*): Tak mluvte! mluvte!

KOŽENÝ: No a kdo pak to psal? Vy jste to psal.

VÁCLAV (*radostně*): O, ne!

BLÁHA (*klidně, ale chytráčky*): Tuhle pan učitel je učenej člověk a takovou věc nejlepší rozsoudí, (*k Dubskému.*) Máte tu, pantáto – tentononc – tu paličskou cedulku?

UČITEL (*ukáže paličský list*): Tu je!

BLÁHA (*dává jim písničku*): Tak si nynčko, páni sousedi, přečtete tohlenonc!

KOŽENÝ: No tak to ukažte. (*Vezme písničku a čte pracně*):

„Na hranicích města německého
stojí tam na skále skvostný hrad,
tam, kde srdce reka v těle věje,
v něm přebýval Fridolín hrabě.“

FIALA (*se ulekne*).

VŠICHNI (*v úžasu na sebe pohlížejí*).

KOŽENÝ (*rozloben*): Člověče, vy si z nás tropíte blázný. Tohle je ta písnička, co ji zpívají báby po jarmarkách.

BLÁHA. No, pane učitel, jestli pak tohle není to samý písmo, jako tenhle paličskej list – co? –

FIALA (*se velice ulekne; k sobě*). Ježíš Marjá!

UČITEL (*porovnává písmo pak vážně a s úklonou*): Slavný výbore, to jest totéž písmo, tatáž latinka, jakou psán jest tento paličský list – čili jinými slovy, tyto dvě věci psala jedna ruka a tudíž jedna osoba.

VŠICHNI (*prohlíží si s velkým interesem oba rukopisy*).

DUBSKÝ: Na mou duši, jedno písmo, litera za literou!

ŠMEJKAL: I toť se ví, že je tohle i tohle jedno písmo!

OSTATNÍ: To je ovšem jedno písmo!

DUBSKÝ: No a kdo pak Teďy psal tu písničku!

BLÁHA (*zdlouhavě*): To je tuhle v zadu napsáno.

(*Ukáže na zadní stranu písničky.*)

UČITEL (*čte*): „Tuhle písničku jsem si opsala já Krystýna Fialová z Honic z numera desátýho, šestnáct let stará.“

VŠICHNI (*vzkřiknou*): Fialojc Krystýna?

FIALA (*v ústraní lomí rukama – k sobě*): Ta žába mě přivede do neštěstí.

(*Dubská opře si boky – vrazí mezi výbory.*)

DUBSKÁ (*spustí rázně*). A tak nyčko vidíte, sousedi, kdo měl prvé pravdu – vy nebo já?

VÝBOROVÉ (*zaražení mlčí, kouří a někteří škrábou se za ušima*).

DUBSKÁ (*ostře*): Já! Vid'te! Já? Co? – (*Rázně*). Teď ale budu mítí sólo já! (*Přiskočí k Fialovi, popadne ho oběma rukama za límec a zatřese jím rázně.*) Mluv, darebáku, psala to tvoje holka nebo ne!?

FIALA (*vzpamatoval se a zapírá drze*): Pajmámo, na věčné zatracení se zaklínám, nepsala! Ať oslepnu! Ať Schromnu!... (*Zdvihne pravici jako k přísaze.*)

DUBSKÁ (*rázně*): No uhlídáme hned!... (*Přiskočí k oknu a volá ven.*)
Vojto, doběhni pro krejčojc Krystýnu!

FIALA (*rychle*): Pajmámo, já pro ni dojdu sám! (*Chce odběhnout.*)

DUBSKÁ (*zadrží Fialu – rázně*): O, ne! (*Popadne ho oběma rukama za límec.*) Ty půjdeš zatím tamhle do Sednice. Kožich dolů. (*Strhne mu kožich a vezme mu roh – obé hodí na lavici a strká jej do světnice na levo.*)

FIALA (*zároveň*): Pajmámo, pro boha vás prosím, já jsem nevinnej, Krystýnka je nevinná –

DUBSKÁ (*rázně*): To uhlídáme! (*Strčí jej rázně po hlavě do světnice, zavře na klíč a vezme klíč k sobě*). Tak! – Já vám ukážu, že má ženská někdy víc rozumu, než celej obecní výbor.

KOŽENÝ (*s obecním zákonem v ruce. Vypne se*): Ale poslouchajte, Dubská, vy se nám pletete do naši (*ukazuje na knihu*) samosprávy. Tuhle obecní řád ustanovuje, že o záležitostech obecních rozhoduje...

DUBSKÁ (*rázně*): Vy jste, Kožený, i se svým obecním řádem blázen.

KOŽENÝ (*vyskočí uražen*): Poslouchajte, Dubská...

DUBSKÁ (*rázně*): Na světě rozhoduje od jakživa ten, kdo je chytřejší! A to jsem já! – víte? Já vám přála hned včera, že je Bláha nevinej – ale jakobych (*s velkým důrazem*) do pařezu mluvila!

KOŽENÝ (*dopálen uhodí o stůl*): Poslouchajte, Dubská, my nejsme žádný pařezy, rozumíte – my jsme obecní radní!

DUBSKÁ (*pohrdavě a ostře*): Radní nebo pařez – to je mi jedno!

VÁCLAV a PETR (*radují se z ráznosti Dubské*).

DUBSKÁ (*ostře k výborům*): A to vám povídám, až přijde Krystýna, ať mi do toho nemluvíte – slyšíte? To budete koukat jak s ní zatočím! (*Mluví s Dubským a učitelem tiše, ale velice živě dále*).

ŠUMBAL (*v popředí*): Jářku, Václave, co dělat, než přijde Krystýna? (*Důvěrně.*) Hodme si zatím tuhle párkrát mariáš! (*Vyndá z kapsy karty a zafrčí jimi.*)

VÁCLAV (*který má radost z obratu Bláhovi příznivého – vesele*). I pro mě, strejčku, když chcete, tak si hodíme. (*Sednou ke stolku, kde*

prve Dubská a Petr hrách přebírali a hrají.)

PETR *(dívá se na hru).*

DUBSKÁ *(která zatím živě vykládala sousedům v pozadí, ohlédne se a spatří, že hraje Šumbal karty – k výborům).* No, pěkně děkuju – je tohle čistej obecní výbor – jde si do hromady karty zahrát! *(Hrozí ze zadu Šumbalovi – pak tlumeným hlasem k ostatním výborům)* No, počkej, tobě já naženu strachu! Dejte pozor, sousedi, co to bude za legraci. *(Jde k oknu, podívá se ven a mluví velmi živě. Všichni s napjetím dávají pozor).* I koukejme, to jsou k nám hosti – teta Šumbalojc nás jde navštívit.

ŠUMBAL *(jak to zaslechne ulekne se a vyskočí):* Ježíš Marja Josef, Marjánka! Aby mě tak zastihla u karet, ta by dělala rámus! *(Shrabuje oběma rukama karty, z nichž některé na zem spadly a strká je do kapes, pak a sedne si na lavici ke kamnům.)*

DUBSKÁ a VŠICHNI VÝBOROVÉ *(se hlučně smějí).*

ŠUMBAL *(nevrle a v úžasu se po nich rozhlíží):* No, co se tak smějete?

ŠMEJKAL: Smějem se, jakej máš před svou ženou respekt. No, jen se nehuj – to si udělala starostová jen tak legraci. *(Směje se.)*

ŠUMBAL *(bručí nevrle):* Cože? Legrací? – To jsou hloupý špásy – já se lek‘ až se mi duch v těle zatajil. *(Oddychne si.)*

VŠICHNI *(se smějí).*

ŠMEJKAL *(směje se zvlášť nápadně).*

ŠUMBAL *(dopálen):* No – jestli pak se přestaneš šklebit, co? Kdybys se viděl, jak s tou oteklou hubou Vypadáš! *(Smích).*

Výstup 7.

Předešlí. **Krystýna.**

KRYSTÝNA. Pajmámo, vy prej jste pro mě poslala?

DUBSKÁ. Inu bodejt', Krystýnko – máme pro tebe tuze pěknou písničku!

KRYSTÝNA (*zvědavě*): Písničku?

DUBSKÁ (*ukáže jí písničku*).

VŠICHNI (*jeví napnutí*).

KRYSTÝNA (*koukne na písničku a směje se hloupě*): Hyhyhy... vždyť je tohledenoc písnička moje! Tu jsem si já sama opsala. (*Utře si nos rukávem.*)

VÝBOROVÉ (*tiše k sobě*): Vidíte?

DUBSKÁ (*vezme paličský list a spustí na Krystýnu zhurta*). Tak potom jsi ale psala taky tuhleto paličskou ceduli!

KRYSTÝNA (*se velice ulekne*). Pajmámo já – já –

DUBSKÝ, DUBSKÁ (*ostře ku Krystýně*): Mluv, psala jsi to, nebo ne?!

KRYSTÝNA (*zakryje si obličej zástěrkou a pláče hřmotně*): Hu, hu, hu, ku –

DUBSKÝ: Přiznej se, psala jsi to nebo ne? –

DUBSKÁ: Mluv – nebo –

(*V tom padne v pozadí v dálce střelná rána.*)

KRYSTÝNA (*padne na kolena, pláče a mluví*): Psala, pajmámo, psala!

DUBSKÁ (*vítězně k výborům*): Vidíte!

DUBSKÝ: A proč jsi to psala, mluv!

KRYSTÝNA (*za hřmotného pláče*): Ale nepovíte to tatínkovi?

DUBSKÝ: Jen mluv! Mluv!

KRYSTÝNA (*s pláčem*): Tatínek mi to poručil a říkal mi to do péra.

DUBSKÁ (*pohrdavě k výborům*): Co jsem řekla, vy mudrcové. (*Přiskočí ke dveřím světnice na levo, otevře klíčem, vejde tam, přivede za límec Fialu a ukáže mu paličský list.*)

FIALA (*poslouchal za dveřmi a slyšel, že jej Krystýna prozradila, potácí se a je viděti, že má strach*).

DUBSKÁ (*rázně*): Teď řekneš tátovi do očí, jest-li ti tohle říkal do pera nebo ne! (*Ukáže na paličský list.*)

KRYSTÝNA (*neodpoví, pláče hřmotně*): Hu, hu, hu!

FIALA (*ve strachu, vida že jest usvědčen, padne na kolena*): Pro boha vás prosím, páni sousedi, odpusťte mi to, já už to víckrát neudělám.

DUBSKÝ (*rázně*): Tak vy, špatný člověče, se k tomu přiznáváte?

FIALA: Pro všechny svatý, páni sousedi, považte, žena, sedum dětí, bída, nouze – (*ke Krystýně polohlasem a hrozí jí pěstí.*) No, počkej, tobě já nařežu!

KRYSTÝNA (*pláče hřmotně*): Hu, hu, hu!

DUBSKÁ (*vítězně k celému výboru*): No, jářku, kdo je tu teďka poctivej člověk – Fiala nebo Bláha?

VŠICHNI: No, toť se ví, že Bláha! Ovšem, že Bláha! – No, kdož pak jinej, než Bláha.

Zároveň:

FIALA: Pajmámo, pantáto, smilujte se nad námi. (*Ke Krystýně.*) Pros, nebo tě utluču!

KRYSTÝNA (*klekne, pláče a prosí*): Pajmámo, prosím vás...

DUBSKÁ (*rázně*): Smilování s takovým špatným člověkem? – To jo! Ten paličskej list přijde k soudu, rozumíte? a vy si oba posedíte aspoň každěj tři leta.

FIALA: Pro milosrdenství boží! (*Lomí rukama.*)

KRYSTÝNA (*pláče hřmotně a spíná ruce*).

DUBSKÁ: A teď se klidťte – marš!

FIALA (*leze po kolenech*): Pajmámo, snad byste nás nechtěla připravit do neštěstí. – Pros, Krystýno!

KRYSTÝNA (*pláče protivně do zástěrky*). Hu, hu, hu!

DUBSKÁ: Já vás? Vy jste se tam připravili sami! (*Vzpomene si náhle*)

Sem s tím paličským listem; (*Vezme paličský list a zastrčí si ho za šněrovačku.*) Ten dám já sama četníkům! – A už ať jste oba venku! – Fiala (*prosebně*): Pajmámo!

DUBSKÁ: Že nepůjdete? (*Rázně.*) Tisíc hromů, na to se podíváme! (*Popadne Krystýnu za límec a vystrčí ji středem ven.*)

KRYSTÝNA (*cestou pláče*): Pajmámo! Pajmámo!

DUBSKÁ (*vrátí se, vezme za límec Fialu a vystrčí ho také*).

FIALA (*cestou prosí*): Smilování, pajmámo, žena – sedum dětí...

DUBSKÁ (*ho vystrčí*): Tak! (*Vrátí se do středu světnice a podepře si boky.*) No, jářku, páni radní, tak co tomu nynčko říkáte? Koukáte, co? No, tak vidíte, pořád žvaníte o samosprávě a jedna ženská má rozum z vás ze všech! Je to pravda, nebo ne?

VŠICHNI (*škrábou se rozpačitě za ušima*): No ovšem – na mou duši – vy jste měla pravdu!

DUBSKÁ: No tak vidíte! A když jsem vám prve řekla, že jste pařezové, tak vám to nešlo pod nos!

ŠMEJKAL (*ukáže na Koženého*): To tuhle on to nechtěl věřit.

DUBSKÁ: No a copak (*ukáže na Bláhu, který stojí v pozadí*) chcete nynčko dělat s tímhle člověkem, kterému jste tak ublížili, že byste ho měli vlastně všichni odprosit.

BLÁHA (*jde do popředí – pokorně*): I pajmámo – to já nežádám! – Jen když páni sousedi uznají, že jsem poctivěj člověk.

DUBSKÝ (*srdečně*): No, víte, Bláho, to taky jste.

VŠICHNI: Jen co je pravda, to jste!

ŠUMBAL: A abyste věděl, že chceme tu křivdu napravit, tak myslím, abysme mu to ponocenství dali. Co myslíte, sousedi?

DUBSKÝ a VŠICHNI (*bez Šmejkala*). No, toť se ví, že mu to dáme!

DUBSKÝ: No, co vy, Šmejkale, myslíte?

ŠMEJKAL: I mě je to jedno, ať je ponocným Petr nebo Pavel, jen když mi dá dobrý pozor na mý včeličky, aby mi je zlodějové v noci nevylopali! – (*K Bláhovi.*) Abyste si ale nemyslil, že to žádám od od vás zadarmo; to ne! Já vám dám k vánočním svátkům housku a flašku jalovcový kořalky.

BLÁHA (*děkuje*): Zaplat' vám to pámbu, páni sousedi, aby vám dal pámbu všecko dobrý.

DUBSKÝ: Tuhle máte troubu a kožich na zimu. (*Dá obě Bláhovi.*)

BLÁHA (*zavěsí si troubu kol krku a vezme kožich*). Mně se zdá, že mi bude ten kožich trochu dlouhej. (*Obleče si kožich – Václav mu pomáhá.*)

DUBSKÝ. A dnes v noci už můžete ponocovat.

BLÁHA (*pokorně*): Poslušně děkuji, páni sousedi. No, já jsem starej vojín, kterej sloužil císaři pánu dvanáct let bez poskvrny a drží něco na sebe, a uhlídáte, že budete se mnou dočista spokojený, protože jdu na čest! (*Ustoupí do pozadí.*)

Výstup 8.

PŘEDEŠLÍ. BUŠEK (*vrazí do světnice; jest viděti, že má radost. Bláhu, který stojí u dveří, nepozoruje. Jde do popředí.*)

ŠMEJKAL: Dostals ho?

BUŠEK (*radostně*): Bodejt' ne! Vyskočil mi asi na osumdesát kroků, já po něm říz – svalil se jak knedlík. – To je ti zajíc jak jehně. (*Náhle mrzutě a škrábe so za uchem.*) Ale když jsem ho zdvihal, šel pěšinou z Písku Habršperk a viděl mě – a to mně mrzí. Čert ho tam přines! (*Ohlédne se a spatří Bláhu – zlostně.*) Prach set – Co je to?

DUBSKÝ: No víš, Jakube, vyslejšchali jsme Fialu – a dokázalo se, že on ten paličskej list Krystýně do pera říkal. – Tak jsme zvolili za ponocnýho tuhle Bláhu.

BUŠEK (*zlostně*): A to není pravda, a to neplatí, protože jsem nebyl při tom já – první radní!

KOŽENÝ: I holečku, to nic nedělá. – Podle paragrafu čtyřcátého třetího obecního zákona, *(čte pracně z knihy.)* „Výbor může platná usnesení činiti –“

BUŠEK *(podrážděn)*: A do toho mi do všeho nic není! Já povídám, že to neplatí, proto že jsem tqí nebyl já! – Tohle je ouskok!

DUBSKÝ *(podrážděn, ale snaží se mluvit klidně)*: Poslouchej, Jakube, to není žádnéj ouskok. To já si jakožto starosta nemůžu dát říct!

BUŠEK *(udeří o stůl)*. Já ale povídám, že to byl ouskok a že je to taškárství!

DUBSKÝ *(zlostně)*. Jakube, nezapomínej se!

BUŠEK. A rozumíš, tys odjakživa držel s tím filutářem Bláhou.

BLÁHA *(trhne sebou)*. Pantáto –

DUBSKÝ *(prudce)*. Tys držel s tím paličem Fialou, kterej chtěl celou ves vypálit!

BUŠEK *(prudce)*: To není pravda! Vy jste Fialu očernili, když jsem tu nebyl a mě jste podskočili! Rozumíš! *(Divoce.)* A to je špatnost’!

DUBSKÝ *(rozpálen vztekem)*: Tady se nestala žádná špatnost’. A kdybys nebyl šel pytláčit, tak bys se byl sám přesvědčil, že je Bláha v právu!

BUŠEK *(vztekle)*: Cože? Já že šel pytláčit?

DUBSKÝ: Šel jsi pytláčit!

BUŠEK: A ty mi tu naposled chceš říct, že jsem já nějaký pytlák?

DUBSKÝ: A to taky jsi!

BUŠEK *(zlostně)*. Já že jsem pytlák? *(Hrozí rukou Dubskému.)*

PETR *(mírní je)*: Ale, ale...

ŠMEJKAL, KOŽENÝ *(drží Buška)*

VÁCLAV *(mírní Dubského)*: Pantáto!

DUBSKÁ (*činí totéž*): Filipe!

DUBSKÝ (*odstrčí je všechny*): Cože? Ty mě chceš uhodit? (*k Dubské.*) Koukej, ženo, on mne chce uhodit a náš syn by si měl vzít jeho dceru za ženu a přivést nám takový rabiátský plemeno na naše grunty? (*Udeří stolicí o zem.*) A to by musel do mě dřív hrom uhodit!

VÁCLAV (*mírní ho*): Ale pantáto!

BUŠEK: A taky do mě by musel uhodit, než bych dal svou dceru do takový ouskočný famelie. (*Vztekle.*) To neudělám!

DUBSKÝ: A já taky ne! A kdybych měl jít žebrem od chalupy k chalupě!

VÁCLAV (*vrazí mezi ně, rázně*): Cože? Vy jste si včera před svědky dali slovo a dnes byste –

DUBSKÝ (*vztekle*): Já povídám, že si ji nevezmeš!

BUŠEK (*vztekle*): A já takovému člověku dceru svou nedám.

PETR (*snaží se je mírnit*): Ale, ale, lidičky, co to děláte, co myslíte?

VÁCLAV (*rozpálen k Dubskému a Buškovi*): Tak vy nepovolíte? Tak je dobře! A teď vám taky já povím, co já udělám! – Já mám taky svou hlavu a aspoň tak tvrdou jako vy. A já si to jednou vzal do hlavy, že muším Verunku dostat – a když vy povídáte, že ne, tak abyste věděli, co já udělám. (*Udeří o stůl.*) Císař pán potřebuje mladej a zdravej lid, já měl od jakživa koně rád: já půjdu do Písku a dám se naverbovat k Vindiškréc-dragounům!

DUBSKÁ (*ulekne se a vzkřikne*): Václave, co to myslíš?! Aby té tam zabili, jako nebožtíka Josefa?

PETR (*v úzkostech a srdečně*): Pro pána boha, Václave, měj rozum!

VÁCLAV (*divoce*): Ať si mě tam zábijou – to je hni dočista jedno! Já toho litovat nebudu – ale vy toho budete do nejdelší smrti litovat!

DUBSKÁ (*v úzkosti*): Václave!

VÁCLAV (*skoro Dubskou odstrčí*). Marně do mě mluvíte, pajmámo. Ať si

mě zabijou! Když pad na vojně Josef, (*udeří pěstí o stůl*) ať tam padnu taky já!

PETR (*rozčilen a s lítostí*): Václave!

VÁCLAV (*odstrčí jej*): Nechte mě, dědečku! – (*jde ke kleci.*) Tuhle toho drozda, kterýho jsem naučil hvízdát tu zamilovanou písničku nebožtíka Josefa, dejte, dědečku, Verunce – já jí ho slíbil. Až jí tu písničku zazpívá, ať si na mě vzpomene, aby věděla, že jsem ji měl k smrti rád a že jsem nyčko na vojně, jako nebožtík Josef! (*Jde ke kleci a chce ji sundat se stěny – v tom začne drozd pěkně hvízdát: „V kvetoucím věku svojí mladosti atd.“ –*)

(*Všeobecné ticho.*)

VÁCLAV (*zarazí se, pak divoce*): Slyšíte ho? Slyšíte ho, jak mi už odzpěvuje tu Josefovou zamilovanou písničku: „V kvetoucím věku svojí mladosti...“ Slyšíte ji? – A jestli jste vy tak zatvrzelí, že ji neslyšíte, tak ji dobře slyší nebožtík náš Josef tam v tej svéj šachtě u Náchoda a myslí si o vás, že nejste lidi, protože máte srdce z kamení! (*Udeří o stůl.*)

DUBSKÁ (*s hrůzou*): Václave!

DUBSKÝ (*pánovitě*): Václave!

PETR (*dojat*): Václave, můj vnuku!

VÁCLAV (*sejme klec se stěny a dá ji na malý stolek v levo*). A až ho jednou uslyšíte zpívat, tak si pomyslete, (*k Buškovi a Dubskému*) že jste mě taky zabili v kvetoucím věku moji mladosti! A teď s pánem bohem, pantáto! s pánem bohem, pajmámo – já jdu do Písku a dám se naverbovat k Vindiškréc-dragounům! (*Odstrčí od sebe Dubskou i Petra a odchází do světnice nalevo.*)

DUBSKÝ (*vzkřikne pánovitě a zatvrzele*): Václave, ty tu zůstaneš!

DUBSKÁ (*zoufale*): Rodičko Boží, Václave!

PETR (*s bolesti*): Václave, dítě!

VÁCLAV (*divoce a vzdorovitě*): A né – a né – a né! (*Odejde.*)

DUBSKÁ i PETR (*chtějí za ním*).

VÁCLAV (*se zevnitř zavře*).

Výstup 9.

PŘEDEŠLÍ. *Středem vejde chvatně ČETNÍK v celé zbroji.*

VŠICHNI (*se uleknou*).

ČETNÍK (*rázně a s vojenskou přísností*): Pane Starosto! Když jsem šel ke vsi, viděl jsem z daleka člověka, který zastřelil v bramborách za vsí zajíce. Já ho z dálky nepoznal. Ale z pěšinky od Písku viděl ho Habršperk; toho jsem poznal podle balíku kůží, které nesl. Ten ho viděl z blízka. Jménem zákona vyzývám vás, abyste Habršperka vyslechl, kdo byl ten pytlák. – Já toho pytláka potom zatknou a (*vyndá z tašky pouta*) odvedu v železích k okresnímu soudu. – Já půjdu zatím pátrat do vsi! (*Salutuje po vojensku a odejde.*)

BUŠEK (*strachem se potácí a klesne na stolicí*): Habršperk je můj nepřítel... ten mě jistě udá! (*Trhne sebou.*) Železa... (*Zdrčen.*) Aby na Verunku ukazovali, že jí vedli tatíka ze vsi v železích. Ubohý dítě. Železa! Ježíši Kryste, co jsem to udělal!

DUBSKÝ (*jásá a hrozí Buškovi*): No počkej, ty furiantě, tenkrát tě arest nemine.

(Opona padá.)

JEDNÁNÍ IV.

Úprava scény, jako v dějství prvním. Mezi tímto dějstvím a předešlým uplynula jen malá chvilka.

Výstup 1.

V pozadí od živnosti DUBSKÝCH přicházejí KOŽENÝ, ŠUMBAL, ŠMEJKAL a BUŠEK. Velice živě rokuje zastaví se v pozadí. V popředí před kapličkou stojí BLÁHA s ponocenskou troubou a kožichem, rozmlouvá s HABRŠPERKEM, který má pod paží velký svitek vydělaných koží. Později MARKÝTKA.

BLÁHA: No tak teď jsem ti to všechno vyložil, jaký to byl v tej hromadě rumrejch. Koukej, tamhle ještě stojí všichni vejboři a rokuje. – No a Václav, ten se zavřel do vejstupku a nikoho nechce k sobě pustit.

HABRŠPERK (*zamyšlen*): A ty myslíš, že se dá jistě na vojnu?

BLÁHA: To mě věř, že to udělá. – Zletilej je. – No a tys Buška dobře poznal, když toho zajíce zastřelil?

HABRŠPERK: Ale jak pak ne – docela dobře. (*Zamyšleně, ale srdečně*). Ale VÍŠ – Václava je mi líto, je to tuze hodnej člověk a tebe se vždycky upřímně zastával – tu písničku se nám vypůjčil - -

BLÁHA: To je boží pravda! (*Po malém váhání*). No a ty chceš Buška jistě četníkům udat?

HABRŠPERK (*zamyšleně*). No víš – (*Váhavě, ale chytráčky*) mně tak něco napadlo. (*Významně*.) No počkej – uhlídáš, co udělám! –

BLÁHA (*pokřčí rameny, jako by chtěl říci: Tomu nerozumím! Jde k Habršperkové chalupě a odkládá na lavici troubu a kožich*).

Zároveň:

přišla ze zadu Markýtko a mluví s Bláhou.

Zároveň:

BUŠEK (*opustiv skupinu výborů, jde rychle k Habršperkovi; jest viděti, že se s tíží přemáhá. Drsně*). Poslouchejte, Habršperku, vy prej mě chcete dostat do arestu.

HABRŠPERK (*tváří se hloupým*). Já? – (*loudavě a zdánlivě hloupě*.) Inu, když se mě pan četník optá, jestli jsem vás, pantáto, viděl zabít toho zajíce – tak muším na svědomí říct, že jo!

BUŠEK (*podrážděn – prudce*): A tohle se mi opovázíte říct do očí? Mně, prvnímu radnímu?

HABRŠPERK (*tváří se hloupě a mluví zdoluhavě*): Inu, pantáto, jest-li jste dnes prvním radním, to je mi dočista jedno – až budete zkrz to pytláctví odsouzen, tak je po všem radňování.

BUŠEK (*popuzen*): Poslouchejte, Habršperkul

HABŠPERK: Ale jaké pak poslouchání, pantáto? To víte, já byl ve světě a znám zákony. A to vím, že kdo je jednou trestanej, ten je taky shozenej z toho radňování a je po parádě!

BUŠEK (*přemáhá se*): Tak vy mně tedy udáte? (*Po malé přestávce míměji*). Což jsem vám někdy něco zlého udělal?

HABRŠPERK (*váhavě*): No, mě ne, ale mého kamaráda Bláhu jste chtěl dostat do kriminálu a teď tam pomašírujete sám aspoň na čtyry neděle.

BUŠEK (*vybuchne*): Habršperku, jest-li vás popadnu...

HABRŠPERK (*klidně*): Ale, pantáto, vždyť vy mi nic neuděláte.

BUŠEK (*tím klidem dopálen*): Poslouchejte –

HABRŠPERK (*chladně*): No tak, co?

BUŠEK (*přemáhá se – přechod – pak mírně*): Poslouchejte, Habršperku, když mne tomu četníkovi neudáte, tak vám dám (*šeptá mu do ucha*) padesát zlatejch.

HABRŠPERK (*jako by se rozmyšlel*): Aj, aj, aj, - - padesát zlatejch – no to jsou pěkný peníze! Ale já už se bez tý vaší padesátky tou svou ševcovinou taky nák do smrti protluču.

BUŠEK: Tak vy nechcete? (*Rozčileně.*) Člověče, pomyslete si, co by to bylo pro mě za ostudu!

HABŠPERK: Inu, to je pravda, to by byla pro vás, pantáto, náramná ostuda... Ale to vám mělo, pantáre, napadnout dřív.

BUŠEK (*přemáhá se*): Tak víte co, já vám dám (*šeptá mu do ucha*) StO zlatejch!

HABŠPERK: Hm, sto zlatejch. – To jsou taky pěkný peníze – Za ty by člověk koupil krávu! Ale víte co, pantáto, já to udělám lacinějc. – Víte, já mám Vencu Dubskejch rád, už proto, že se vždycky zastával mýho starýho kamaráda Bláhy – no a já bych se rád náč Václavovi za to odsloužil. Víte co, pantáto, smiřte vy se s Dubským a já četníkovi řeknu, že jsem toho pytláka nepoznal – a je konec všemu!

BUŠEK (*prudce*): Já se smířit s Dubským? Tak bych mel chuť dát vám jednu – (*Napřáhne ruku.*)

HABŠPERK (*klidně*): I což je ono o chuť. (*Směje se.*)

BUŠEK (*pohrdavě*): To víte, já si dám tak hned od někoho poroučet!

HABŠPERK: Inu tak holt půjdte do kriminálu! (*Odvrací se a odchází do pozadí k Bláhovi.*)

BUŠEK (*zlostně sebou škube; k sobě*): Já bych toho chlapa hned vztekem na kusy roztrhal, (v rozčilení a zlosti k sobě.) Kam mě to ta flinta přivedla! To bude hanba! Čtyry neděle mi jistě dají... mně hospodáři z Buškojc gruntu a prvnímu radnímu! Já bych se rač hned zabil! – Ale toho Dubskýho odprosit? (*Trdošijně*) To ne, a ne! – Kdybych věděl, kterej advokát mě z toho vyseká – ať by na to prasklo třebas deset strychů polí! – Ale až já přijdu domů, já popadnu tu brokovnici a já jí na třísky rozmlátím. Nejlepší bych udělal, kdybych ji rozmlátil Markovi o zadek – flinty by nebylo škoda a žida taky ne.

Výstup 2.

Ze živnosti DUBSKÝch žene se úprkem VÁCLAV v černých svátečních

šatech. Za ním DUBSKÁ a PETR. Oba domlouvají mu usilovně.
DUBSKÝ. PŘEDEŠLÍ.

DUBSKÁ: Václave, co myslíš?

PETR (*srdečně*): Chlapče, vzpamatuj se! Co děláš?

DUBSKÝ (*rozmrzen a zamračen jde za nimi, zpuřně a zatvrzele*): Nechte ho kluka! Než bych si vzal na grunt to pytlácký plemeno, ať jde radči na vojnu!

VÁCLAV (*odstrkuje od sebe děda i matku – vzdorovitě a furiantsky*): Nechte mě – když tatík nepovolí – já nepovolím!

Výstup 3.

PŘEDEŠLÍ. VERUNKA (*přiběhne zděšená z levé strany a vrhne se Václavovi kol krku.*)

VERUNKA: Václave, ty prej se chceš dát na vojnu!

VÁCLAV: Ano, Verunko, dám se na vojnu, když jsou naši staří tak zatvrzelí!

VERUNKA (*vře*): Václave, zpamatuj se! Nedělej to! – to by byla moje smrt! – To bych si radči vzala život!

BUŠEK (*přiskočí, popadne vztekle Verunku za ruku a odtrhne ji od Václava – drsně*): Cože? Ty si život nevezmeš, ale tohodle furianta taky ne!

VERUNKA (*lomíc rukama, prosí*): Pantáto!

BUŠEK (*zlostně*): Ani slova, nebo...

KOŽENÝ, ŠMEJKAL (*domlouvají Buškovi*): Ale Bušku!

DUBSKÁ, ŠUMBAL (*domlouvají Dubskému*): Poslouchej, Filipe! Měj předci rozum, starej!

BUŠEK (*odstrčí Koženého a Šmejkalu – tvrdošijně*): A ne, a ne, a ne!
(*Drží Verunku.*)

Zároveň:

DUBSKÝ (*odstrčí Šumbala a ženu – tvrdošijně*): A ne, a ne, a ne!

VÁCLAV: Tak, Verunko, s pánem bohem! Měj se dobře a vzpomeň si někdy na mě!

VERUNKA (*vřele a pláče*): O Václave, na tebe budu pamatovat až do hrobu tmavýho!

BUŠEK (*spurně*): Mlčíš!

VÁCLAV: A jestli mě na vojně zabijou, jako mého bratra Josefa, tak se Verunko, někdy za mne pomodli.

VERUNKA (*zoufale*): Václave! (*Chce k němu.*)

BUŠEK (*ji zadrží.*)

VÁCLAV (*k matce chvějícím se hlasem*): Tak spánembohem, Verunko – spánembohem všichni!

PETR (*lomí rukama*): Pro milosrdenství boží, co děláte, vy zatvrzeli furianti!

DUBSKÁ (*domlouvá Dubskému*): Muži!...

DUBSKÝ (*zatvrzele*): Když je mu ona milejší než my – ať si jde! –

VÁCLAV: Tak s pánem bohem všichni – s pánem luhem! (*Odchází.*)

PETR a **DUBSKÁ** (*snaží se jej zadržeti, ale marně*): Václave... Václave!... (*Odejdou: Václav, Dubská, Petr.*)

ŠUMBAL (*volá za nimi*): Hej, Dubská, jářku, slyšíte, vy máte ten paličskej list – nechte ho tu – dejte ho sem, ať ho můžeme dát četníkovi! Jářku! Hej! Slyšíte!

DUBSKÁ, VÁCLAV, PETR (*nevšimli si toho volání a odešli*).

MARKÝTKA (*kteřá byla zatím přišla a živě mluvila s Habršperkem a Bláhou, vystoupí nyní do popředí a řekne k Šumbalovi*): Počkejte,

strejčku, já votskočím za tetou a přinesu vám tu paličskoil ceduli!
(*Nečekajíc odpovědi, běží za Dubskou a zajde za scénu.*)

DUBSKÝ (*mluví rozčileně se Šmejkallem*).

(*V pozadí objeví se četník.*)

HABRŠPERK (*přiblížil se ze zadu k Buškovi*): Koukejte, pantáto, támhle jde četník – rozmyslete si to ještě...

BUŠEK (*je na rozpacích a rozčilen*): Vy...

Výstup 4.

PŘEDEŠLÍ: *Z pozadí přichází ČETNÍK a jde ke skupině výborů.*

ČETNÍK (*velice způsobně*). No, páni sousedi, vy taky nevíte, kdo byl ten pytlák, který toho zajíce zastřelil?

VŠICHNI VÝBOROVÉ (*krčí rameny a tváří se hloupě*): Nevíme! Nevíme! Jak bysme to my mohli vědět? Kde pak my?

ČETNÍK (*k Dubskému*): Pane starosto, ve vsi jsem se nedopátral ničeho – ale tuhle je Habršperk, můžeme ho hned vyslechnout, (*k Habršperkovi*). Jářku, pane mistr, kdo pak to byl, co prve támhle za vsi toho zajíce zastřelil? Vy jste byl tak blízko! –

HABRŠPERK (*zdlouhavě, s líčenou pokorou, ale chytráčky a pořád se dívá po Buškovi*): No, já šel z Písku – koupil jsem tam u koželuha tamhle ty hřbetovice na holenky – no a když jsem šel pěšinou, slyšel jsem ňákou ránu... ňáký člověk tam v bramborách vystřelil.

ČETNÍK: No – a kdo to byl?

HABRŠPERK (*dívá se po Buškovi, který je velice rozčilen; jako by tu otázku neslyšel*): A ten zajíc se svalil.

ČETNÍK (*živě*): A vy jste poznal...

HABŠPERK: I to já hned poznal, že toho zajíce trefil, protože se svalil.

ČETNÍK: Ale vy jste předce zároveň také poznal...

HABRŠPERK (*tváří se hloupě*): Že je zajíc nebožtík, toť se ví! – neboť – pomyslíl jsem si – kdyby nebyl ten zajíc mrtvěj – ten by teprve nák upaloval.

(*Křeše si do hubky k zapálení dýmky.*)

BUŠEK (*jest velice rozčilen a má strach*).

ČETNÍK (*poněkud netrpělivě*): Ale prosím vás, řekněte mi konečně, kdo byl ten pytlák?

HABRŠPERK (*doudavě*): Inu...

BUŠEK (*rozhodl se zatím, k četníkovi*): S dovolením, já řeknu jen tuhle starostovi několik slov!

ČETNÍK (*pokynem ruky přivolí, odstoupí do pozadí a mluví s výbory, kteří tento výstup s intereselem sledovali*).

BUŠEK (*vezme Dubského za ruku a jde do popředí – přemáhá se velice a mluví zdoluhavě*): Jářku, Filipe, poslouvej – my jsme dnes vyvedli oba velkou hloupost – ale já už to vidím, že jsem se dal od toho taškáře Fialy napálit. Koukej, Filipe, mějme rozum – my jsme si oba řekli ošklivé věci – ale víš – vždyť jsme od maličkosti kamarádi... Koukej – Václav se ti chce dát na vojnu – poslouvej, smířme se k vůli těm dětem...

DUBSKÝ (*vítězně a s výsměchem*): Tak vidíš, jak jsi přilezl? (*Vzdorovitě.*) Abys ale věděl, teď se s tebou teprva nesmířím!

BUŠEK (*poněkud podrážděn*): Poslouvej, Filipe, tohle mi předce neuděláš!

DUBSKÝ (*tvrději a furiantsky*). A vidíš, to ti zrovna udělám!

Zároveň mluvil četník s výbory.

HABRŠPERK (*mluví s Bláhou, který nyní chápe záměr Habršperkův; ukazují si významně na Buška a Dubského*).

VERUNKA (*která tuto rozmluvu poslouchala, jde k Dubskému, srdečně*). A tak vy jste, pantáto, k svému jedinými synovi tak nelidskej, že ho necháte, aby se dal na vojnu? A což, jest-li to s ním na tej vojně

zrovna tak zle dopadne, jako s nebožtíkem Josefem? *(s výčitkou, ale vřele.)* Jen si, pantáto, vzpomeňte, jak vám bylo letos z jara, když jste klečel tam u toho lesíka u Náchoda nad tou šachtou, co jsou ty vojáci pochovaní. Povádal jste, když jste přijel, že jste plakal jako dítě a že vám to mohlo lítostí srdce utrhnout. – Jen si na to, pantáto, dobře vzpomeňte! – A s Václavem to může jednou taky tak zle dopadnout!

DUBSKÝ *(se zachvěje; jest patrné, že ho ta vzpomínka dojala).*

Malá přestávka.

BUŠEK *(přemáhá se):* No, Filipe – tohle ti Verunka dobře řekla –

VERUNKA *(pozoruje jeho náladu – srdečně):* A není-li vám, pantáto, Václava líto – nemějte mi to za zlý, ale to jste tuze špatnej otec!

DUBSKÝ *(ještě více dojat – hodí rukou):* Ale projím tě, Verunko, dej mi pokoj! –

VERUNKA *(vroucně).* Pantáto, na kolenou vás prosím – *(Vezme Dubského za ruce a chce kleknout.)*

DUBSKÝ *(velice dojat; k sobě polounevrle):* Když začnou tyhle ženský do člověka hučet – *(Jde zvolna k Verunce, podívá se na ní; vezme ji za ruce; srdečně, ale zdlouhavě.)* No, víš, Verunko, tys hodná holka a máš dobrý srdce, nu a když tedy za Václava tak prosíš – *(Po malém váhání),* no, tak si běž za ním. že vzkazuji, aby se vrátil!

—

VERUNKA *(radostně jásá):* I zaplať vám to pámbu, pantáto! *(Políbí Dubského ruce a běží za Václavem a volá radostně, ba divoce.)* Václave! Václave! Vrať se! *(Za scénou.)* Václave! Vrať se! Naši staří se smířili! Václave! *(Odejde.)*

DUBSKÝ *(podá Buškovi ruku, ten ji tiskne).*

BLÁHA A HABRŠPERK *(se radují z toho. – Živá hra).*

HABRŠPERK *(dokazuje, že je to smíření jeho dílo).*

Potom:

BUŠEK (*k Habršperkovi*): No, viděl jste?

HABRŠPERK (*radostně*): Viděl, pantáto!

ČETNÍK (*netrpělivě – ale zdvořile k Dubskému*). Dovolte, pane starosto, abych dokončil výslech – Nu, jáčku, Habršperku, kdo pak to tedy toho zajíce zastřelil?

BUŠEK (*ohlédne se zvědavě po Habršperkovi*).

HABRŠPERK (*pokyne Bůzkovi rukou, aby neměl žádnou starost. Zdlouhavě*): – Kdo? – (*Pokrčí rameny.*) Inu kdo! To je těžká věc! – Já už dělám tu svou ševcovinu pětadvacet let a koukám tak do toho sídla večer za večerem při špatným světle a mán už od toho tak zkažený oči, že na třicet kroků už ani osoby nerozeznávám. Já ovšem viděl, že nákej mužskej vystřelil, ale kdo to byl – ať se na tomhle místě propadnu – (*ukáže prstem před sebe a uskočí*), já ho nepoznal!

ČETNÍK (*překvapen*): Ale vždyť jste nebyl tak daleko –

HABŠPERK: Inu, jak povídám, poloviční slepota – na třicet kroků personu nepoznám – nevím a nevím, kdo to byl. Já si dost oči namáhal – ale ne – a ne ho poznat! A kdybyste mně zabili, já ho nepoznal!

ČETNÍK (*nevrle*): Tohle je mrzuté. Ale, jak není svědka, je po soudu. – Pane starosto – páni sousedi – dobrou noc! (*Salutuje, pozdraví sousedy v pozadí a odejde.*)

VŠICHNI: S pánem bohem! Provázej je pámbu!

Zároveň:

BUŠEK (*jde k Habršperkovi*): No tak vám děkuju! Habršperk. I rádo se stalo. (*Vesele.*) A vidíte, pantáto, a nekoštovalo vás to ani krejcar! (*Mluví spolu tiše.*)

DUBSKÝ, BUŠEK a HABRŠPERK (*mluví se sousedy*).

Zároveň:

MARKÝTKA (*vrátila se z pravé strany v popředí – nese paličský list*).

BLÁHA (*šel jí vstříc*): Jářku, panno Markýtko, koukejte, vy jistě nechcete, aby přišel Fiala do kriminálu – má ženu a sedům dětí – ta famelie by byla do smrti nešťastná!

MARKÝTKA: A toť se ví, strejčku, že nechci, aby zkrze mě přišli do nechčestí!

BLÁHA (*důvěrně k Markýtce*): Tak víte co, ten list dočista spálíme.

MARKÝTKA: Ba jo, strejčku, to bude to nejlepší... A bude všemu konec!

—

(Odejdou spolu do pozadí a posadí se na práh kapličky.)

Výstup 5.

PŘEDEŠLÍ. FIALA, FIALOVÁ, KRYSTÝNA a ostatních šest DĚTÍ. Když přicházejí, je slyšeti z kovárny bušení kladiv o kovadlinu.

FIALA (*vrhne se s dětmi před Buškem na kolena*): Pro boha vás prosím, pantáto, neudávejte mne četníkům, já už to víckrát neudělám.

TEREZKA, KRYSTÝNA a VŠECHNY DĚTI (*se sepjatýma rukama*): My už to víckrát neuděláme! (*Pláčou.*)

BUŠEK (*rozloben*): Jděte mi ke všem čertům, vy holoto!

FIALA (*se ženou a dětmi vstanou, jdou a vrhnou se před Dubským na kolena*).

FIALA: Pantáto, pro boha vás prosím.

DUBSKÝ (*prudce*): Cože? Vám odpustit? To ne! Za to musíte sedět!

BUŠEK (*volá*): Hej, kde pak je ten paličskej list?

DUBSKÝ: Kde je?

OSTATNÍ SOUSEDI: Kde je ten paličskej list?

VŠICHNI (*se ohlédnou ke kapličce*).

Zároveň:

BLÁHA s **MARKÝTKOU** (*zapálili na stupních kapličky paličský list, který jasným plamenem v té chvíli dohořívá, když se tam všichni ohlédnou*).

DUBSKÝ, BUŠEK, ŠUMBAL (*spatřivše oheň, zvolají překvapení*): Co to děláte?

MARKÝTKA (*jde k nim*): Inu, spálili jsme tu paličskou ceduli, aby nepřišel zkrze mě nikdo do nechčestí!

DUBSKÝ, BUŠEK, ŠUMBAL (*rychle*): Vy že jste tu ctduli spálili?

MARKÝTKA: Spálili a je po soudu.

BUŠEK (*zlostně*): I to aby do vás...

DUBSKÝ, (*ostře*): Ale to jste neměli...

VŠICHNI SOUSEDI: To jste neměli udělat! – Ne! Ne!

BUŠEK (*popadne Fialu za límec*): Ty taškáři, máš z pekla štěstí! Ale za to, že nepůjdeš v železích ke krajskému soudu do Písku, poděkuj se tuhle jim. (*Ukazuje na Bláhu a Markytku*.)

FIALA (*vzpírá se*): Já... Já. . O, ne!

DUBSKÝ (*zlostně*): Cože? Ty ještě odmlouváš? A Teď já poroučím, že musíš ty, tvoje žena a všechny tvoje děti tuhle, jim oboum... (*Ukáže na Markytku a Bláhu*) ruce políbit, a to hned, nebo...

BLÁHA (*s líčenou pýchou*). No, tohle si dám líbit. (*Natáhne pravou ruku vpřed*.)

MARKÝTKA (*učíní totéž*).

FIALA, TEREZKA a DĚTI (*líbají jim ruce*).

Výstup 6.

PŘEDEŠLÍ, PETR, za ním **DUBSKÁ** – *vedouc VÁCLAVA s jedné a VERUNKU z druhé strany*).

VERUNKA (*pustí Václava a padne Buškovi kol krku – radostně*):

Pantáto! – Pantáto!

VÁCLAV (*padne Dubskému kol krku radostně*): Pantáto! (*Pak obejmě Verunku.*) Má zlatá, znejmilejší Verunko!

PETR (*radostně*): Tak, dětičky, tak! (*K Dubskému a Buškovi*). Jářku, chlapci, zejtra půjdete k panu faráři do Radotic pro ohlášky.

DUBSKÝ: Půjdeme!... (*Důvěrně k Buškovi.*) Ale ty flinty necháš?

BUŠEK (*udeří se v prsa*): Jako že je bůh nade mnou, nechám. (*Podají si ruce.*)

VÁCLAV (*objímá zatím v pozadí Verunku*).

HABRŠPERK (*k Bláhovi, jenž vysvětloval, že smíření to sám spůsobil.*): No, jářku, ponocnej, to jsem na ty furianty vyzrál – co?

BLÁHA: Abys na ně nevyzrál – takovej vzdělanej člověk!

Opona padá.